

Hospodářská zvířata ve fotografii

Petra Karamanová

Bakalářská práce
2023

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Reklamní fotografie

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petra Karamanová**
Osobní číslo: **K20493**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Reklamní fotografie**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **1. Teoretická část:
Hospodářská zvířata ve fotografii
2. Praktická část:
a) katalog produktů nebo služeb:
Nezbytnosti
b) výstavní soubor:
Útočiště**

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

rozsah práce: minimálně 25 normostran stran čistého textu + předepsané přílohy (ilustrace, poznámkový aparát, použitá literatura, ...). Součástí obhajoby práce je přednáška na téma teoretické části bakalářské práce v rozsahu maximálně 15 minut včetně obrazové prezentace. Teoretická práce se odevzdává ve třech vyhotoveních, z toho dvě v pevných deskách s tím, že v jednom je vlepena obálka s flash diskem v tenkém provedení (tvar kreditní karty). Třetí výtisk může být v kružkové vazbě.

2. Praktická část:

a) katalog produktů nebo služeb: odevzdává se vázaný katalog obsahující nejméně 17 ks produktových fotografií – formát cca 21 x 30 cm jako maketa s grafickou úpravou, hodnocena bude technická kvalita fotografií, tisku a kreativita.

b) výstavní soubor (ucelený, koncipovaný soubor fotografií): odevzdává se min. 9 ks fotografií v archivní kvalitě, výstavní formát, libovolná technika, adjustováno + artist's statement cca 250 – 300 slov.

c) prezentační flash disk v tenkém provedení + uložení do digitálního archivu NAS (<https://nas.fmk.utb.cz>): obsahuje všechny teoretické i praktické části bakalářské práce. Teoretická v .pdf formátu a dále všechny fotografické práce v uvedených technických parametrech (náhledy JPG 75dpi a plná data TIFF 300dpi, tisková kvalita), včetně artist's statementu obou částí praktické bakalářské práce.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo
Jazyk zpracování: Slovenština

Seznam doporučené literatury:

POSPĚCH, Tomáš. *Zemědělské práce – Slušovice*. Praha: PositiF, [2018]. ISBN 978-80-87407-20-2.
PLESNÍK, J a kolektiv. *Chov hovädzieho dobytku*. Košice [1977]. ISBN 64-153-77
ZUSKINOVÁ, Iveta. *Ovčari na Slovensku* [2020] ISBN 978-80-971874-7-7

Vedoucí teoretické části: **Mgr. Lucia Fišerová, Ph.D.**
Kabinet teoretických studií

Vedoucí praktické části: **Ing. MgA. Evžen Sobek**
Ateliér Reklamní fotografie

Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **19. května 2023**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. MgA. Jan Jindra
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 9. 12. 2022

Jméno a příjmení studenta: Petra Karamanová

ABSTRAKT

Čitateľ by mal byť pomocou tejto práce oboznámený o výskyte hospodárskych zvierat vo výtvarnom umení, ale hlavne vo fotografii. Táto bakalárska práca by mala poskytnúť prierez práce rôznych autorov a poukázať na rôzne vnímanie a zobrazovanie hospodárskych zvierat.

Kľúčová slova: hospodárske zvieratá, fotografia, kôň, krava, dobytok, prasa, ovca, kozy, umenie

ABSTRACT

The reader with the help of this work, should be familiar with the occurrence of farm animals in fine art, but especially in photography. This bachelor thesis should provide a cross-section of the work of different authors and highlight the different perceptions and depictions of farm animals.

Keywords: farm animals, photo, horse, cow, cattle, pig, sheep, goat, art

Týmto by som sa chcela poďakovať vedúcej mojej teoretickej práce doc. Mgr. Lucii L. Fišerové, Ph.D, za mnoho cenných rád a postrehov. Takisto by som rada poďakovala mojej rodine a blízkym priateľom za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD	8
1. HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ A ICH SYMBOLIKA VO VÝTVARNOM UMENÍ	9
2. HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ VO FOTOGRAFII	18
2.1. UŽITÁ FOTOGRAFIA	18
2.2 VÝTVARNÁ FOTOGRAFIA	23
2.2.1 Dokumentárna fotografia	23
2.2.3 Portrét zvierat'a	34
2.2.4 Konceptuálna fotografia	42
2.2.5 Módna fotografia, reklama, kampane	50
ZÁVER	64
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	66
ZOZNAM OBRÁZKOV	70

ÚVOD

Hospodárske zvieratá sú v našich životoch odjakživa veľkými pomocníkmi pri rôznych prácach. Takisto, z nich máme osoh v podobe rôznych produktov. Málo ľudí si však uvedomuje, že sú to rovnako dobrí spoločníci ako pes či mačka.

Už od malička som mala ku všetkým zvieratám blízky vzťah a nikdy som sa žiadneho nebála. Nevyrastala som síce na vidieku, ale so starou mamou sme ho navštevovali, keďže tam mala dom po rodičoch. Tam som sa stretávala síce hlavne s hydinou, ale v okolitých dvoroch, ktoré som so záľubou navštevovala, sa práve nachádzali všetky hospodárske zvieratá. Už vtedy som naháňala kravy na lúke a venčila kozy na vôdkach. Teraz som už piatym rokom dobrovoľníčka v útulku na východnom Slovensku, kde tieto svoje detské aktivity znova prežívam. A práve preto, v týchto zvieratách vidím aj inú hodnotu.

Rozhodla som sa spracovať túto tému, aj kvôli tomu, že som žiadne iné práce s touto problematikou nenašla. Rada by som priniesla nové poznatky a prístupy vo fotografii, ale aj vo výtvarnom umení s motívom hospodárskych zvierat. V jednotlivých kapitolách sa budem predovšetkým sústreďovať na fotografické súbory, ale aj jednotlivé fotografie, kde sa zvieratá objavilo, a akú úlohu tam zohráva.

V tejto práci sa budem zaoberať predovšetkým koňmi, kravami, ošípanými, ovcami a kozami, avšak hydinu už vynechám. Chcela by som preskúmať viacero žánrov a tak zistiť rôzne úlohy hospodárskych zvierat vo fotografii. Rada by som porovnala rôzne prístupy viacerých autorov k tej téme.

1. HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ A ICH SYMBOLIKA VO VÝTVARNOM UMENÍ

Boli tu už na počiatku. Prvá zmienka o hospodárskych zvieratách bola už 30 000 rokov p. n. l na jaskynných maľbách vo francúzskej provincii Ardèche. Na maľbe sú vyobrazené štyri konské hlavy. Do dnešného dňa sa nevie, či sa jedná o stádo koní alebo o jedného koňa v pohybe. Táto nástenná maľba je jednou z najvýraznejších v jaskyni, a preto sa nezdá, že by mala slúžiť len na dekoratívny účel. Podľa domniepok, by mala vyjavovať náboženský význam. Neďaleko malieb sa našla aj pozostalosť, ktorá by mala pripomínať akýsi typ oltára. Preto sa vedci domnievajú, že naši predkovia považovali kone za bohov. Avšak nevyvracajú ani to, že tieto maľby mohli zaznamenávať lov, alebo manifestovať úspešný hon. Okrem koní sa na maľbe vyobrazujú aj iné zvieratá, no nie je im prikladaná tak veľká váha ako koňom.¹

Obrázok 1: *Wall painting with Horses*, Chauvet Cave, France 30,000 p.n.l

¹ HENDRICKS, Carol. Horses throughout Art History. Arthistoryblogger.blogspot [online]. 2018 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <http://arthistoryblogger.blogspot.com/2018/02/horses-throughout-art-history.html>

Dôležitým faktorom, ktorý by som chcela na začiatku poznamenať je, že v týchto časoch neboli ešte spomínané zvieratá považované za hospodárske. Ich domestikácia začala približne pred 10 000 rokmi. Ľudia si uvedomili, že okrem mäsa vedia využiť zvieratá aj na vlnu, mlieko a prácu. Postupne tak začali divo žijúce tvory šľachtiť na druhy vhodné na chov. Nástenné maľby však neboli jediné umenie s tematikou zvierat, ktoré postupom doby vznikalo. Môžeme nájsť i rôzne iné artefakty, ako sú napríklad petroglyfy a sošky. Každá kultúra mala svoje vlastné preferencie, štýly a techniky, ktoré odrážali hodnotu každej spoločnosti.

Zaujímavým príkladom je bronzová soška býka, ktorá bola objavená v roku 1869 v Býčej skale na Blanensku. Soška pochádza približne z 6. storočia p. n. l.. Pri tejto jaskyni sa našlo pochovaných okolo štyridsať ľudí s rozmanitými artefaktmi, medzi ktorými bola aj soška býka. Mnoho ľudí predpokladalo, že jaskyňa dostala názov podľa tohto nálezu, avšak nie je tomu tak. Názov pre túto jaskyňu vznikol oveľa skôr, a to hlavne kvôli poverám o ohnivých kravách a býkoch, ktoré sa tam mali kedysi nachádzať. Jaskyňa tak mohla slúžiť ako stajňa pre dobytok alebo dostala toto pomenovanie kvôli jej veľkosti porovnateľnej s hovädzím dobytkom.² V tomto prípade môže byť symbolika býka rôznorodá. Soška zvieratá tak mohla mať pre zosnulého osobný význam a odrážať jeho život. Dôvodom uloženia k mŕtvemu mohla byť aj viera v ľahší prechod do druhého sveta a odkazovať na silu býka a odhodlanie do nového života.

Obrázok 2: *Originál bronzového býčka, 6. storočie p. n. l*

²CHARVÁT, Jan. Bronzový býček? Unikátní sošku našli před 150 lety. Deník [online]. 2019 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/bronzovy-bycek-unikatni-sosku-nasli-pred-150-lety-20191017.html>

Hospodárske zvieratá už od počiatku kresťanstva nadobúdali niekoľko symbolických významov spájaných s biblickými príbehmi a postavami. Tieto zvieratá sú nakomponované už vo vyobrazení historicky významnej kresťanskej udalosti - narodenia Ježiša Krista. Poskytli ako jediní Márii a Jozefovi miesto, kde by mohli položiť hlavu, a zároveň priviesť na svet Ježiša. V chlieve na slame s volom, oslom, ovcami a inými. Boli to jediní svedkovia. Symbolika týchto zvierat v jasličkách nie je do dnešného dňa presná, sú o nej iba domnienky a dohady.

„Vôl pozná svojho gazdu i osol jasle svojho pána, Izrael nepozná, môj ľud nechce chápať”³

Ovce a jahňatá boli odjakživa veľmi potrebné zvieratá a ľudia ich nepovažovali za hlúpe ako napríklad osla, ktorý je až do dnes súčasťou rôznych prirovnaní o primitivizme človeka. V Novom i Starom zákone nájdeme bohaté zmienky o týchto tvoroch. V Starom zákone bol baránok pre Židov obetným zvieratom. V Novom zákone má práve ovečka dôležitú úlohu a to symbolizovať človeka, zatiaľ čo Ježiš je pastier. Ba dokonca sa s baránkami stretávame aj v symbolike Veľkej noci, kde je baránok obetovaný za záchranu nášho sveta.⁴ Známe vyobrazenie tejto udalosti namaľoval **Sandro Botticelli** (*1444–1510) s názvom „*The Mystical Nativity*”. V tomto prípade nie sú zvieratá určite prioritným motívom.

„Prítomnosť týchto zvierat odkazuje na verš z knihy Izaiáš, ktorý hovorí, že vôl a somár spoznajú svojho pána, rovnako ako aj zvieratá spoznajú svojho „kráľa“, keď sa objaví. Okrem toho predpokladá, že vôl (v biblických časoch považovaný za „čisté“ zviera) a osol (považovaný za „nečisté“ zviera) predstavujú spojenie Izraelitov a pohanov.”⁵

³ Kniha proroka Izaiáša 1,3. *Biblia : Písmo Sväté Starej a Novej Zmluvy*. Liptovský Mikuláš: Slovenská biblická spoločnosť, 1999 . ISBN 80-7140-182-X

⁴ CHORALIS WOOD ART, Osol a vôl pri jasličkách – čo tam vlastne robia?. Choralis Wood Art [online]. 2021 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.choralis.art/sk/magazin/clanok/osol-vol-pri-jaslickach-co-tam-vlastne-robia>

⁵ tamtiež

Obrázok 3: Sandro Botticelli, *Mystic Nativity*, 1500

Baránok Boží je jeden z najdôležitejších kresťanských symbolov. Prirovnanie baránka k Ježišovi predchádzal starovek, kedy toto zviera Gréci a Rimania obetúvali svojim bohom. Z toho vznikol rituál obetovania zvierat, ktorý sa postupne rozšíril medzi jednotlivými kultúrami. Baránok vyobrazený na kresťanských dielach tak vyjadruje mnoho vlastností. Zviera symbolizuje obeť Ježiša ako baránka, čím oslobodil svet od hriechov. Tu sa poukazuje, ako sa krotké zviera stáva symbolom sily, ktorá zvíťazila nad zlom vďaka najvyššej obeti, vlastného života. Vzhľadom na to, že jahňa je obetné zviera, môže symbolizovať aj nevinnosť a čistotu. Stalo sa tak predstaviteľom mieru, pokory a odpustenia.⁶

⁶ ROGADOR, Christine. Lamb Symbol — History and Meaning. Symbolsarchive [online]. 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://symbolsarchive.com/lamb-symbol-history-meaning/>

Obrázok 4: Agnus Dei, *Lamb of God*, 1635–1640

Okolo roku 1800 nastal vrchol maľby hospodárskych zvierat. Častým námetom boli práve kone, ktoré sa maľovali veľmi ladne. Dôraz sa kládol predovšetkým na ich rýchlosť, a preto sa používali zväčša tenké čiary. Avšak, ostatné zvieratá sa maľovali veľmi mohutné, jediné čo im nechali tenké, boli ich nohy, ktoré ledva držali masívne telo. Tento štýl sa často označuje ako jednoduchý a naivný.

V 19. storočí prišiel do ulíc Londýna fenomén masívneho zvierat'a. Jeden neznámy pán nakrmil svojho vola tak, že v danej dobe bola veľkosť tohto zvierat'a existenčným zázrakom. Tento vôl bol zvečnený na maľbe a kópie obrazu tohto nadmerného zvierat'a sa predávali vo veľkých množstvách. Všetci bohatí britskí chovatelia začali svoje zvieratá viac a viac vykrmovať, aby boli čo najväčšie, ako nikdy predtým. Pyšní chovatelia dobytku prahnúci po sláve si objednávali umelcov, aby namaľovali ich nadrozmerný dobytok spolu s nimi.⁷

⁷ EWBank, ANNE. In 19th-Century Britain, The Hottest Status Symbol Was a Painting of Your Cow. Atlasobscura [online]. 2017 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.atlasobscura.com/articles/britain-cows-pig-sheep-paintings-livestock>

Maľby by sa mohli interpretovať viacerými spôsobmi. Išlo skutočne a vážne iba o to, aby sa mohli chovatelia chváliť okoliu, čo dosiahli? Alebo na to boli ozaj hrdí a chceli si takto uchovať spomienku na zvieratá, ktoré vykrmili. Vyfotografovať si ho ešte nemohli, ale maľbu mohli po rokoch ukázať ďalším generáciám, aký úspech dosiahli. V tých rokoch bolo mať takéto hospodárske zvieratá veľké bohatstvo. Pozorovateľ si však môže všimnúť, že mierka zvieratá nebola zachytená realisticky a v tomto fenoméne boli zvieratá určitým spôsobom karikurované. Autentickosť obrazu však z časti ostáva, vďaka zachovaniu realistickej scény.

Obrázok 5: Neznámy autor, *This Celebrated Ewe was Bred and Fed*, 18. storočie

Obrázok 6: William Ward, *Portrait of the Short Horned Bull Patriot*, 18. storočie

Obrázok 7: James Ward, *Gloucestershire Old Spot*,
18. storočie

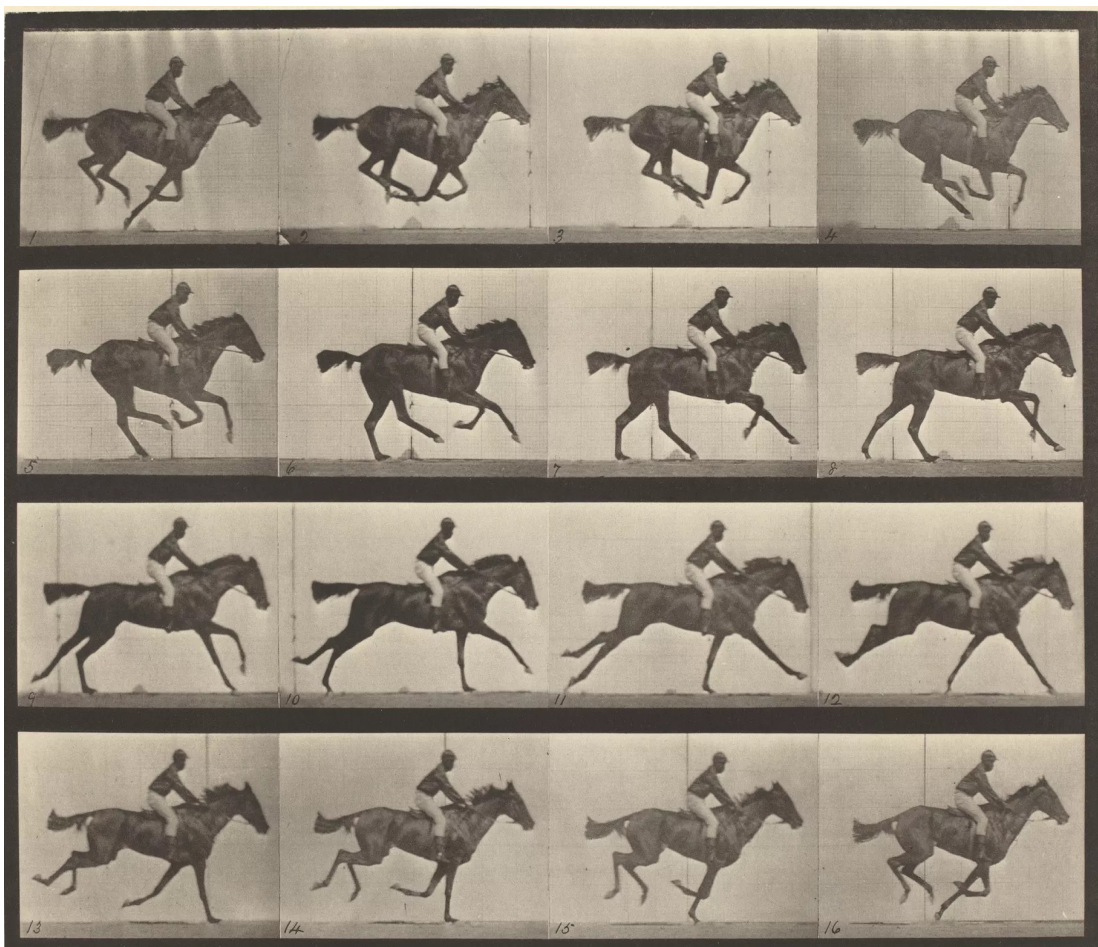
Príchod fotografie v roku 1839 výrazne ovplyvnil kultúru a umenie. Zásadným spôsobom vytlačila maľbu z prvého miesta ako dominantnú formu obrazu vtedajšej doby. Začalo tak značné obmedzenie maľby a prinieslo dôsledky pre kultúru ako celok.

Pre ľudí bolo veľmi dôležité pochopiť princíp konského cvalu. Musíme si uvedomiť, že kôň bol vtedajší najčastejší zdroj transportu, a preto bolo pre nich kľúčové vedieť, ako funguje. Medzi nadšencami dostihov a chovateľmi koní vznikla stávka o tom, či sa pri rýchlom pohybe koňa všetky štyri nohy naraz ocitávajú vo vzduchu. Voľné oko tento jav nevedelo identifikovať, a tak požiadali o pomoc fotografa **Eadwearda Muybridge** (*1830–1904) verili, že fotografia rozlúskne túto záhadu.⁸

Muybridge vytvoril sekvenciu pohybu, ktorú snímal dvanástimi fotoaparátmi vybavenými stereoskopickými objektívmi, ktoré umožňovali dôkladný pohľad z viacerých uhlov. Medzi jednotlivými fotografiami boli približne pol sekundové časové intervaly, ktoré naznačovali plynutie času, počas ktorého sa konské telo dostalo do polohy, ktorú môže pozorovateľ vidieť na nasledujúcom snímku. Vďaka týmto fotografiami bolo dokázané, že vážne existuje moment, kedy sa všetky kopytá koňa nachádzajú vo vzduchu.

⁸ SHAH, Haleema. How a 19th-Century Photographer Made the First 'GIF' of a Galloping Horse. Smithsonianmag [online]. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/how-19th-century-photographer-first-gif-galloping-horse-180970990/>

Jeho projekt odhalil aj ďalšie zaujímavosti o pohybe zvierat'a, o ktorých dovtedy nič netušili. Ako som už spomínala na začiatku kapitoly, kôň bol považovaný za zviera s ladným elegantným pohybom. Snímky však odhalili, že zviera je od krku nahor nemotornejšie. Schopnosť fotografie zastaviť čas tak prekonala funkciu zraku a bola použitá ako jednoznačný dôkaz.⁹

Obrázok 8: Eadweard Muybridge, *Animal Locomotion*, 1887

⁹BELDEN-ADAMS, Dr. Kris. Eadweard Muybridge, The Horse in Motion. Smart history [online]. 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://smarthistory.org/eadweard-muybridge-the-horse-in-motion/>

V kinematografii sa hospodárske zvieratá začali vyskytovať či už ako dôležité postavy alebo kulisy pre autenticitu a prítlačivosť filmu. Dobrým príkladom by mohol byť napríklad československý film *Kaňka do pohádky* od režiséra **Ota Kovala** (*1931–1991), ktorý bol natočený v roku 1981. Predlohou pre túto rozprávku sa stala kniha **Josefa Ladu** (*1887–1957) určená pre deti, ktorá bola plná kúzelných obrázkov. V časti filmu hlavná hrdinka Vendulka pohladí v knihe kravu, ktorá sa zrazu objaví v ateliéri Ladu. Zviera sa s ňou rozpráva a pomocou knihy sa znova teleportuje, tentokrát do metra. Krava sa tak v tejto scéne objavuje na veľmi neobvyklom mieste. Vzhľadom na to, že kravy väčšinou stretávame na farmách, lúkach a poliach, tak jej výskyt na tomto mieste môže byť pre diváka zaujímavým a prekvapujúcim momentom filmu.

Obrázok 9: Ota Koval, záber z filmu *Kaňka do pohádky*, 1981

2. HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ VO FOTOGRAFII

Táto kapitola bude tvoriť najrozsiahlejšiu časť mojej bakalárskej práce. Poskytne prierez rôznymi žánrami fotografie. Predstaví zvieratá rôznych prostrediach, či už ako hlavných hrdinov fotografie, symboly alebo vizuálne prvky atmosféry. Bežná fotografia ako edukatívna pomôcka, ale aj výtvarná časť s výraznými charakteristickými prvkami.

2.1. UŽITÁ FOTOGRAFIA

Užitá fotografia sa sústreďuje predovšetkým na zobrazenie zvierat ako takých. Najdôležitejšou úlohou tohto žánru je predstaviť obyčajným ľuďom rôzne druhy zvierat a zoznámiť ich s rasami, ktoré sa nevyskytujú na bežných farmách. Tento druh fotografie môže takisto slúžiť ako edukatívna pomôcka pre študentov, ale aj pre laikov, ktorí sa chcú v tomto odbore vyššie vzdelávať. A tak teda úlohou fotografa je vytvoriť čo najdokonalejší ostrý obraz, aby pozorovateľ videl aj najdetailnejšie časti tela zvierat. Nie je však tomu vždy tak.

Fotografie v encyklopédiách a knihách o chove zvierat veru nepotešia oko fotografických nadšencov. Tieto snímky sú zozbierané od viacerých autorov, zväčša amatérov, a preto neposkytujú čitateľovi jednotný prístup. Snímky sa často líšia farebnosťou, ale aj kvalitou. Pri fotografovaní edukatívnych obrazov zvierat do publikácie by mal byť zvolený jeden fotograf, ktorý svojím autorským prístupom uchopí snímanie zvierat zjednoteným štýlom, a tak pozorovateľa nemusia rozrušovať rozdielne prístupy a aspekty. Samozrejme, určite sa medzi nami nachádzajú aj kvalitné druhy atlasov či encyklopédií, ale väčšia časť prípadov sa týka práve tejto zozbieranej zmiešanej fotografie.

Aj keď nie vždy je na škodu viacero prístupov, a to ukazuje predovšetkým časopis *National Geographic*. Tento magazín sa nezameriava len na hospodárske zvieratá, ale určite sú neoddeliteľnou súčasťou tejto sféry. Tento projekt ukazuje tie najlepšie snímky zvierat od fotografov, ktorí sa tomu plnohodnotne venujú.

Zaujímavým odvetvím, ktoré by som rada okrajovo spomenula, sú aj skupiny na sociálnych sieťach, kde sa zhromažďujú farmári a nadšenci starostlivosti o zver. Komunita ľudí, ktorí sa venujú chovu, si medzi sebou zdieľajú amatérske fotografie svojich zvierat. Zdieľajú tam užitočné tipy a triky, ktoré pri svojich zverencoch využívajú. Fotografie z týchto skupín bývajú nielen vtipné, ale aj užitočnejšie ako v náučných knihách.

Obrázok 10: Neznámy autor, *Lusitánsky kůň*, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované

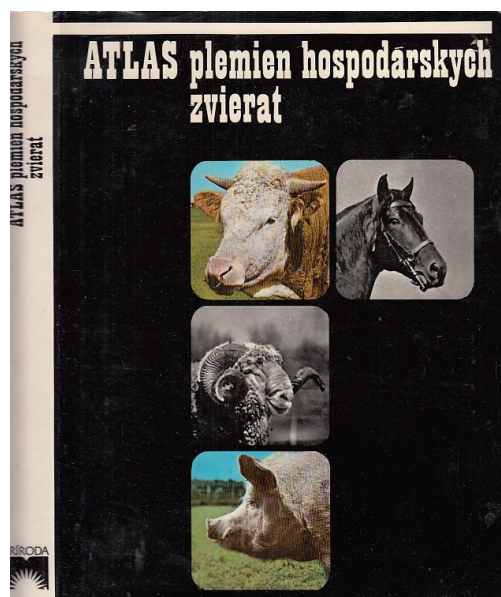
Obrázok 11: Neznámy autor, *Orlovský klusák*, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované

Obrázok 12: Neznámy autor, *Hereford*, Atlas plemen hospodárskych zvierat, nedatované

Obrázok 13: Neznámy autor, *Mangalica*, prase kadeřavé, Atlas plemen hospodárskych zvierat, nedatované

Obrázok 14: Juraj Gabriš, ATLAS plemien hospodárskych zvierat, 1987

Obrázok 15: Vincent Croce, *Golden Cow*, National Geographic, 2018

Obrázok 16: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023

Obrázok 17: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023

Obrázok 18: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023

Obrázok 19: Facebook, skupina *Farmáři v Čechách*, 2023

2.2 VÝTVARNÁ FOTOGRAFIA

Výtvarná fotografia sa na rozdiel od užitej fotografie sústreďuje na estetické a umelecké hodnoty. Práve preto sa nekladie veľký dôraz na technické parametre. Dôraz je kladený predovšetkým na myšlienky a vyjadrenie sa autora prostredníctvom fotografie. Výtvarná fotografia nemá žiadne hranice a môže vznikať rôznymi experimentami s farbami, expozíciou, kompozíciou a podobne.

2.2.1 Dokumentárna fotografia

V tejto kapitole sa budem venovať autorom, ktorí fotografovali dokument vo svete. Budem sa zaoberať rôznymi technikami, ktoré môžu byť použité, ale predovšetkým významu motívov zvierat vo fotografiách. Táto časť bakalárskej práce je dôležitá, kvôli autentickejšti, z ktorej môžeme vyčítať ich správanie, stav a môžu nám byť nápomocné pre pochopenie ich potrieb. Pozornosť budem venovať súborom, ktorých hlavnou témou sú predovšetkým zvieratá, ale predstavím aj niektoré, kde sa vyskytujú náhodou.

Josef Koudelka, (*1938) známy český fotograf a príslušník skupiny *Magnum Photos* za svoj život precestoval významnú časť sveta. Počas jeho ciest vzniklo viacero fotografických súborov. V jeho prácach sa objavujú aj hospodárske zvieratá, no nie sú hlavným hrdinom snímku. Jeho tvorba je síce zaradená do kategórie dokument, no dalo by sa skôr hovoriť o subjektívnom dokumente.

Fotografické súbory *Exily* a *Cikáni* boli autorove rozsiahle témy. Jedná sa o čiernobiele dokumenty nafotografované klasickým spôsobom. Koudelka cestoval po svete a nemal žiadne preferencie ohľadom fotografických scén. Ako som už naznačila, hospodárske zvieratá nie sú prioritou jeho obrazov, ale keďže boli kedysi súčasťou skoro každého dvora, viackrát sa v týchto súboroch objavujú.

„Byť v exile znamená jednoducho opustiť svoju krajinu a nemôcť sa vrátiť. Každý exil je iná, osobná skúsenosť. Sám som chcel vidieť svet a fotografovať ho. To je štyridsaťpäť rokov, čo cestujem. Nikdy som nikde nezostal dlhšie ako tri mesiace. Keď som už nenašiel nič na fotenie, bol čas ísť,“ povedal český fotograf Josef Koudelka v rozhovore, ktorý v roku 2015 zverejnili francúzske noviny *Le Monde*.¹⁰

¹⁰PHOTOS, Magnum. Josef Koudelka: Exiles. Magnumphotos [online]. 2017 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/newsroom/society/josef-koudelka-exiles/>

Exily, ktoré boli fotografované v rokoch 1968 až 1994 nesú výpovednú hodnotu o prázdnote jednotlivých miest, komplikovanými vzťahmi medzi ľuďmi, ale aj o zvieratách, ktoré sú stratené v rozsiahlom priestranstve. Predovšetkým odhaľujú autorove osobné výpovede o spomínaných miestach a scenériách.¹¹

V súbore *Exily* sa medzi hospodárskymi zvieratami vyskytujú najčastejšie kone a vtáky. Na tieto zvieratá nie je nikdy kladený priamy dôraz a skôr sa na fotografii ocitli nezámerne. Avšak zo symbolického hľadiska majú v každej fotografii inú úlohu. Na fotografii z roku 1973, kde traja mladí muži odpočívajú v tráve, sa nachádza kôň v pozadí. Dá sa povedať, že aj napriek umiestneniu zvierat'a v zadnom pláne obrazu môžeme zo snímku cítiť pokoj a harmóniu. Je známe, že tieto zvieratá majú mierumilovnú povahu, a tak môžu vo fotografii navodzovať kludnú a vyváženú atmosféru. Silným aspektom, ktorý nesmiem zabudnúť spomenúť, je pohľad zvierat'a. Sleduje opačný smer a hľadá do diaľavy za horizont. Divák si môže len domyslieť, prečo je zviera odvrátené od hlavného deja v obraze.

Druhá fotografia z tejto kolekcie zachytáva mestskú scenériu. Kone nasledujú chlapca na bicykli s anjelskými krídlami na chrbte. V tejto nezvyčajnej situácii môže divákovi kôň asociovať silu, energiu a moc. Tento symbolický význam pochádza z histórie, kedy boli kone využívané predovšetkým na vojenské účely a ťažké práce v poľnohospodárstve. Práve preto môže byť v tejto súvislosti zviera na obraze vnímané ako symbol prekonávania prekážok.

Vo fotografickej kolekcii *Cikáni* sa vyskytujú zvieratá predovšetkým ako bežná súčasť tejto komunity. Vo viacerých prípadoch tam je s nimi vyobrazená aj fyzická práca. Na niektorých snímkach je však vyobrazené netaktne správanie Rómov k zvieratám, ktoré pretrváva až do dnes. Najviac vyskytujúcim sa zvierat'om na týchto fotografiách je opäť kôň. Je z nich cítiť, že na kone, ktoré tvoria časť majetku Rómov, sú ich majitelia hrdí.

¹¹ , ed. In: KOUDELKA, Josef a Irena ŠORFOVÁ. *Návraty*. 1. Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze a Karel Kerlický - KANT, 2018, s. 201. ISBN 978-80-7101-172-9.

Obrázok 20: Josef Koudelka, *Francie, Exily*, 1973

Obrázok 21: Josef Koudelka, *Československo, Exily*, 1968

Obrázok 22: Josef Koudelka, *Slovensko, Cikáni*, 1966

Obrázok 23: Josef Koudelka, *Rumunsko, Cikáni*, 1968

Diametrálne odlišným spôsobom kone zaznamenával vo fotografiách v sedemdesiatych rokoch bývalý profesor našej univerzity **Pavel Dias** (*1938–2021). Cykly rozprávajú niekoľko príbehov z rôznych krajín. Rovnako ako Koudelka cestuje po európskych štátoch a mapuje svoje idey. Kone síce neboli Diasovou životnou tematikou, ale jeho prvé fotografie vznikali už počas štúdia na strednej škole, keď so svojím profesorom Karlom Otto Hrubým navštevoval žrebčiny po celej južnej Morave.¹²

Zviera zobrazuje niekoľkými spôsobmi, v rôznych prostrediach a vo viacerých projektoch. Snímky zvierat z prostredia dostihov kombinuje s neobyčajnými fotografiami sledovateľov, ktoré nám tak umožňujú sa priamo ocitnúť v centre diania a osvojiť si tak pohľad diváka ale aj koňa. Fotografická publikácia s týmto súborom nesie názov *Koně Formule 1/1* čím Dias prirovnáva rýchlosť zvierat k autám. Panning na fotografiách vytvára efekt dynamického obrazu a pridáva tak pocit rýchlosti, ktorý má pozorovateľ zažívať.

Obrázok 24: Pavel Dias, *Bez názvu*, Koně Formule 1/1, 1985

¹² LÁB, Filip. Fotografie Pavla Diase. In: DIAS, Pavel. Dias. Praha: Karolinum Press, 2015, s. 10-11. ISBN 978-80-246-301-5.

Obrázok 25: Pavel Dias, *Bez názvu*, Koně Formule 1/1, 1985

Obrázok 26: Pavel Dias, *Mongolsko*, 1968

Český fotograf **Jindřich Štreit** (*1946) značnou část života mapoval obyvatelov dedín, kde sa hospodárske zvieratá vyskytujú najčastejšie. *Cykly*, ktoré sú súčasťou Národného zemědělského múzea v Prahe, niesli v roku 2018 nečakané posolstvo. Autorove fotografie z osemdesiatych rokov boli prepojené s prácami súčasnými ako porovnanie, čo sa v týchto rokoch zmenilo, ako postúpili technológie alebo chovateľské metódy. Fotografie vyobrazujú zvyčajný vzťah človeka a zvieratá.

„V loňském roce jsem na žádost Národního zemědělského muzea fotil české zemědělství. Jezdil jsem po farmách na hranici Nížkého Jeseníku. Zemědělství je pro mne životní téma – před revolucí jsem osm let pracoval na státním statku a jako fotografa mě tehdy zajímal především člověk a mezilidské vztahy. V té době vznikl soubor černobílých fotografií, které až dodnes nikdo neviděl. Nabídl jsem ho tedy kurátorům muzea jako doplnění fotografií, které mapují současnost. Vznikla tak výstava, že se mění technologie a stroje, lidé v zemědělství zůstávají stejní,“ doplňuje autor fotografií, dokumentarista Jindřich Štreit.¹³

Jindřich Štreit a fotografie dediny sú nerozlučným a neoddeliteľným spojením. Práci v poľnohospodárstve a snímkam vidieku sa autor venuje približne od roku 1970. Doba napreduje a všetko okolo nás sa mení. Nie sú to len klimatické podmienky, ale aj technológie či spoločenské situácie. Snímky z fotografického súboru *Cykly* práve tieto zmeny počas tridsiatich rokov pozorujú medzi nami. Geografické územia, ktoré autor mapoval, boli predovšetkým Šumperk, Bruntál, Litovel, Štenberk a Rýmařov. Výber týchto lokalít je najmä preto, že v ich okolí autor žil a vyrastal. Aj keď sa dá povedať, že fotografovanie tohto žánru sa mu stalo osudným, keď v polovici 80. rokov nastúpil na pozíciu dispečera do Štátnych statkov Bruntál. Táto práca mu tak dávala možnosť mať prehľad, čo sa deje v stajniach či na poliach, a najmä vytvoriť si blízky vzťah so zamestnancami podniku. Zamestnanci statkov si na fotoaparát privykli a brali ho pri svojej práci ako samozrejmosť. Práve preto sa Štreitove fotografie považujú za úprimné a obzvlášť autentické.

¹³ NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM, Příběh zemědělství – Praha. Nzm [online]. 2019 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.nzm.cz/aktuality/jindrich-streit-a-cykly-unikatni-fotografie-a-necekane-souvislosti>

Obrázok 27: Jindřich Štreit, *Cykly*, c.1989

Obrázok 28: Jindřich Štreit, *Cykly*, 2018

Vesnice je svět je fotografická kniha Jindřicha Štreita, která bola vydaná roku 1993. Slogan Marshalla McLuhana, že svet je jedna veľká dedina, „The world is a global village”, je pravdivý a práve tento výrok knihou prechádza. Štreit sa v nej zaoberá unikátnosťou jednotlivých miest. A presne z týchto miest sa skladá svet. Ukazuje intimitu medzi obyvateľmi dediny. Ako si veria, čo všetko spolu zdieľajú, ako si pomáhajú a koľko času spolu trávajú.

„Vždycky jsem vycházel ze surrealizmu a z absurdního přístupu k životu, z postavení dvou nesourodých věcí k sobě. Fascinuje mě, když na pudě živočišnosti, naturalismu a původnosti se objeví vztah, který je laskavý, plný něhy a krásy” – Jindřich Štreit¹⁴

Najväčnejším aspektom je práve symbióza, ktorú tieto fotografie nesú. Takisto zachytávajú tradície a zvyky rokov minulých, ba pravú tvár socialistického režimu. Tváre ľudí, ale aj zvierat, sa dajú čítať, sú nekonečné. Snímky zvierat vyjavujú to, akou boli bežnou časťou ich životov, ale aj obživou.

Obrázok 29: Jindřich Štreit, *Vesnice je svět*, 1985

¹⁴Jindřich Štreit *Vesnice je svět*. Praha: ARCADIA s.r.o, 1993. ISBN 80-901423-5-4.
Jindřich Štreit ve filmu Jana Špáty *Mezi světlem a tmou*, 1991

Obrázok 30: Jindřich Štreit, *Arnoltice*, 1987

Obrázok 31: Jindřich Štreit, *Těchanov*, 1965

Štreit sa stal vzorom pre mnohých fotografov už na počiatku jeho tvorby. To vysvetľuje značnú inšpiráciu iných autorov. Jedným z nich je práve český fotograf **Jaromír Čejka** (*1947–2023), ktorý na začiatku 80. rokov mapoval sídliská v Prahe. Fotografická séria tak môže niesť tradičný význam. Kôň uprostred panelákov by tak mohol byť vnímaný ako symbol presunu ľudí zo svojich dedinských domov do modernej mestskej oblasti. Na jednej strane snímky predstavujú rozvoj a modernizáciu, no na druhej strane aj stratu kultúrnej identity, ktorá bola spojená so životom na vidieku. Fotografia tak dnešného čitateľa nabáda k zamysleniu sa nad modernizáciou a urbanizáciou, ktorá ovplyvnila náš dnešný život.

Obrázek 32: Jaromír Čejka, *Jižní Město*, 80r., 20.st.

2.2.3 Portrét zvierat'a

Táto kapitola sa bude týkať autorov, ktorí sú fascinovaní portrétom zvierat'a. Predstavím niekoľko prístupov k fotografovaniu najbežnejších hospodárskych zvierat a ich význam pre ľudskú spoločnosť. Autori uchopujú portrét do vlastných rúk a stereotyp zobrazovania osoby odsúvajú na druhú koľaj. Snažia sa vyzdvihnúť hlavne emócie snímaných zvierat, a týmto jednoduchým spôsobom prirovnať zvieratá k ľuďom.

Zaujímavý prístup k portrétnej fotografii hospodárskych zvierat prináša autor **Kevin Horan**. Tento americký autor sa na ovce a kozy pozerá cez objektiv ako na ľudí a zachytáva nezvyčajné výrazy týchto bytostí. Na prvý pohľad obyčajné snímky ukazujú úprimnú realitu.¹⁵ Na snímkach môžeme sledovať dramatické tvrdé svietenie, ktoré nevýrazňuje len samotný výraz týchto modelov, ale aj štruktúru ich srsti. Pozorovateľ tak môže upriamiť svoju pozornosť aj na najmenšie detaily, a tak sa viac vcítiť do atmosféry fotografie. Ak by sme sa zamýšľali aj nad zvolenou farbou pozadia z psychologického hľadiska, tak môžeme polemizovať nad tým, či chcel autor ukázať silu a eleganciu týchto zvierat alebo hnev či smútok. Avšak kombinácia s bielou, keď väčšinou fotografovaný objekt pôsobí slávnostne, v nás môže evokovať oslavu života týchto tvorov, na ktoré sa autor v tomto projekte zamerá. Tento fotografický projekt nebol nikde vystavovaný, avšak bol vydaný ako autorská kniha s názvom „*Goats and Sheep: A Portrait Farm*” v slovenčine „*Kozy a ovce farma portrétov*”. V publikácii má každá ovečka a koza pri svojej fotografii aj meno, čo môže v čitateľovi viac prehĺbovať pocit toho, že portrétované zviera sa má javiť ako človek.

¹⁵ PASSARELLO, Elena. *Goats and Sheep. A Portrait Farm*. Fivecontinentseditions [online]. 2020 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.fivecontinentseditions.com/en/p/goats-and-sheep-a-portrait-farm/>

Obrázok 33: Kevin Horan, *Mosaic*, 2020

Obrázok 34: Kevin Horan, *Dumbledore No.1*, 2020

Obrázok 35: Kevin Horan, *Opie*, 2020

Obrázok 36: Kevin Horan, *Lizzie*, 2020

To, že zvierá môže byť vnímané na fotografii ako ľudská bytosť naznačuje vo svojich prácach podobne ako predchádzajúci autor aj **Rob MacInnis**. Kanadský fotograf vytvára beletrizované portréty farmárskych zvierat. Autor prezradil, že nevidí rozdiel medzi zvieratami a ľuďmi. Pri fotografovaní sa správajú rovnako, akurát niekedy musí počkať aj niekoľko hodín, kým sa zvierá upokojí, aby mohol dosiahnuť fotografiu ktorú si vymyslel.¹⁶ Na rozdiel od Kevina Horana zvieratá necháva v ich prirodzenom prostredí. Pozorovateľ tak môže vidieť fotografie z maštali, chlievov, stajní či lúk. Zvieratá vníma ako jednotlivcov, ale aj ako skupinu. Celý projekt nesie názov „*The Farm Family*” v slovenčine „*Farmárska rodina*”, a to hlavne kvôli spoločným portrétom týchto tvorov, ktoré údajne ešte nik netvoril. Môže nám to pripomínať klasické rodinné fotografie, ktoré sme si zakladali do albumov. Myšlienka toho, že zvierá pôsobí na snímke ako človek, na ktorú upozorňoval aj predošlý autor, tak naberá o niečo hlbšiu rovinu a ukazuje, že aj zvieratá na farme sú rodina či spolubývajúci a žijú v maštali ako my v domoch.

To, že skupinové fotografie sú snímané jednotlivo a následne spájané v postprocesse, je dosť viditeľné. Práca s takýmito veľkými zvieratami je náročná, a preto je veľmi obdivuhodné, koľko sa za jednou výslednou fotografiou skrýva práce a času. Autor na tomto projekte pracoval dlhé roky a počiatky už boli okolo roku 2000, preto musíme brať do úvahy vtedajšie technológie a trendy v úpravách.¹⁷

¹⁶ LAURINAVIČIUS, Rokas. This Photographer Photographs Farm Animal Like No One Else. Bored panda [online]. 2017 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.boredpanda.com/farm-animal-portraits-rob-macinnis/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic

¹⁷ tamtiež

Obrázok 37: Rob MacInnis, *Farm Family 1*, 2007–2022

Obrázok 38: Rob MacInnis, *Tidnish Mountain*, 2022

Obrázok 39: Rob MacInnis, *Brad*, 2007–2022

Obrázok 40: Rob MacInnis, *Rachel*, 2007–2022

Americká umelkyňa a učiteľka fotografie **Sharon Lee Hart** (*1975) prináša do fotografie portrétu zvierat ešte viac hlbokomyseľný prístup k týmto tvorom. Autorka bola rozrušená z trýznenia a zanedbávania starostlivosti o zvieratá, a tak vyrozprávala vizuálnym jazykom príbeh o zvieratách, ktoré okúsili úmorne časy. Fotografie síce neukazujú priame týranie alebo otvorený citlivý obsah. Autorka však obdivuje fotografov, ktorí ukazujú túto krutú realitu, pretože informujú verejnosť priamo o neprijemnostiach, ktoré sa odohrávajú. Ona sa ale rozhodla ísť iným spôsobom a poskytnúť iný rámec pohľadu. Jej projekt započal v roku 2009, keď sa dozvedela o *Grateful Acres Animal Sanctuary*, čo je centrum, ktoré pomáha a fyzicky regeneruje hospodárske zvieratá. Tieto svätyne sú prístupné verejnosti len párkrát v roku, avšak autorka poprosila majiteľov o špeciálny prístup, aby tento projekt rozbehla. Pri prvej návšteve tejto svätyne sa do tohto natoľko zamilovala, že ich počas nasledujúceho roku navštívila ďalších desať. Počas svojich ciest po týchto zariadeniach nasnímala nespočetne veľa intímnych portrétov spomínaných hospodárskych zvierat.¹⁸

„Zvieratá na svete existujú zo svojich vlastných dôvodov. Neboli stvorené pre ľudí, tak, ako neboli stvorení čierni pre bielych alebo ženy pre mužov.“ - Alica Walkerová¹⁹

Projekt „*Sanctuary*“, v slovenčine „*Svätyňa*“, odhaľuje prepojenie človeka a zvierat'a ako individuálnych bytostí. Autorka predovšetkým skúma citové vnímanie a bytie týchto hospodárskych zvierat, ktoré ako jediné z mála, majú možnosť dožívať spokojný život vo svätyňach. Súbor nám tak nastroľuje akýsi protiklad s miliardami jedincov ich druhu, ktorý sa na toto miesto nikdy nedostanú. Autorka zvieratá v útulku nazýva obrazne ako výhercami lotérie, keďže do útulku sa dostanú ozaj len tí vyvolení. Na rozdiel od predošlého autora Roba MacInnisa, vytvára Hart každému zvierat'u individuálny portrét, aby poukázala na jeho jedinečnosť a pestrosť, presne ako u každého človeka. Celý projekt je prevedený do čiernobielej škály, aby zachoval tradičný spôsob fotografovania a vynikol tak zovňajšok snímaného tvora.²⁰

¹⁸ TEICHER, Jordan G. Touching, Beautiful Portraits of Rescued Farm Animals. Slate [online]. 2014 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://slate.com/culture/2014/04/sharon-lee-hart-photographs-farm-animals-at-sanctuaries-in-her-book-sanctuary-portraits-of-rescued-farm-animals.html>

¹⁹ HART, Sharon Lee. Portraits of Rescued Farm Animals. Sharonleehart [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://sharonleehart.com/section/125167-Portraits%20of%20Rescued%20Farm%20Animals.html>

²⁰tamtiež

Princíp, ktorý použil Kevin Horan, keď ku každej fotografii pridával meno ovce či kozy, zopakovala aj Sharon Hart. Tá to však obohatila o názov svätyne, v ktorej zviera nažíva. Táto téza tak spája viac ľudí so zvieratami, čo môže pozorovateľom pripomínať osobné informácie, ktoré používame pre rozlíšenie sa medzi sebou, a tak byť unikátnou osobnosťou.

Ako formát týchto fotografií zvolila štvorec, ktorý ešte viac upriamuje pozornosť na jeden objekt na fotografii. Preto sa na snímkach nesústredíme až tak na rušivé elementy v pozadí a zameriavame sa tak najmä na ten hlavný bod, ktorým je zviera. Autorka to podporila aj snímaním na nízku clonu, ktorá spôsobuje maximálne rozostrenie pozadia. Divák si tak môže vnieť do fotografie aj svoje vlastné predstavy a premýšľať, v ktorej časti útulku sa toto zviera zdržiava.

Obrázok 41: Sharon Lee Hart, *Mata Hari*, Resident of SASHA Farm, 2009

Obrázok 42: Sharon Lee Hart, *Newman, Resident of Star Gazing Farms*, 2009

2.2.4 Konceptuálna fotografia

Kvalitný príklad konceptuálnej fotografie predstavuje kniha *Zemědělské práce Slušovice* od **Tomáše Pospěcha** (*1974). V knihe je pozoruhodné hlavne to, že sa tam nachádza prepojenie fotografií osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia a doby dnešnej. Idealizované fotografie vytvoril zlínsky fotograf Jan Regal ²¹

*„... skutečně ukazují vše, co bylo v době materiálního nedostatku a zoufalého technického zaostávání považováno za přepych, blahobyť a projev pokroku”.*²²

Tomáš Pospěch sa pokúsil v knihe napodobniť portrét kravy. S pomocou poznatkov, ktoré získal od vtedajšieho fotografa a veterinára, sa snažil splniť určité predpoklady, ktoré mal korektný portrét obsahovať. Žiaľ, aj pri viacerých pokusoch sa mu tento ideál vyfotografovať nepodarilo. Ako má správne vyzerat' portrét kravy, detailne opisuje v niekoľkých krokoch. Zviera musí byť v pokoji a pri fotografovaní sa nesmú nachádzať žiadne rušivé elementy. Najdôležitejším prvkom je správny postoj a držanie tela snímaného zvieraťa. Hlava by mala byť nadvihnutá, pretože dochádza k narovnaní hornej časti tela. Takisto je známe, že pri zdvihnutí hlavy zvieraťa dochádza k nižšiemu zornému uhlu, preto sa upokojí a chodí nenáhľivo. Človek, ktorý manipuluje so zvieraťom, by sa mal s ním rozprávať a udržiavať akýsi fyzický kontakt, aby mu zviera prejavilo dôveru a úctu. Kravy sa strihali špeciálne kvôli fotografovaniu, a to kvôli tomu, aby nedostatok svalstva zakrývala narastajúca nová srst'.²³

Značnú časť zabrala aj príprava na fotografovanie. Každé zviera bolo potrebné dôkladne vyčistiť či umyť. Nasledovali malé úpravy, ako sú napríklad zakrytie chýbajúcej srsti bielym sprejom, použitie púdrov, leštenie a lakovanie kopýt pre finálny efekt. Fotografovanie sa zúčastňovali celkovo najmenej štyria asistenti. Všeobecne si táto akcia vyžadovala dlhší čas, ktorý sa mohol pohybovať až okolo hodiny. Miesto muselo byť pokojné a bezpečné a rovnako nekomplikované muselo byť pozadie.²⁴

²¹ POSPĚCH, Tomáš. *Zemědělské práce / Slušovice*. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.

²²HRUBÝ, Dan. Čuba a slušovický zázrak, In *Reflex*, 2013, ročník 23. č. 44, ISSN 0862-6634.

²³ POSPĚCH, Tomáš. *Zemědělské práce / Slušovice*. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.

²⁴ tamtiež

Publikácia je obohatená o netradičné grafické spracovanie, ktoré vytváral Milan Nedvěd, kde sa nachádza napríklad karta kravy, ktorá sa kedysi používala tak, ako naša zdravotná karta u doktora. Do karty sa dali zapisovať rôzne informácie o jednotlivom zvierati, ako aj dátum oplodnenia či pôrodu. Takisto vytrháva fotografie z kontextu, vytvára koláže, rôzne výrezy viacerých formátov, ktorými upozorňuje na detaily z veľkých celkov a skenuje zápisky. Fotografie Jána Regala by sa vtedy mohli zaradiť do reklamnej a úžitkovej fotografie, avšak Pospěchove spracovanie posúva knihu do konceptuálneho žánru.

Obrázok 43: Tomáš Pospěch, *Bez názvu*, Zemědělské práce Slušovice, 2018

Obrázok 44: Tomáš Pospěch, *Bez názvu*, Zemědělské práce Slušovice, 2018

Obrázok 45: Tomáš Pospěch, *Bez názvu*, Zemědělské práce Slušovice, 2018

JZD SLUŠOVICE Průvodní zápis skotu část A

Registrační číslo dovozu: _____ Datum narození: _____ Kód země: **CZ** Míst. číslo zvířete: _____
 Ide se zvíře napsalo: _____

Otec:	Značka registru:	Příslušnost skupiny:	
	Dátum registru:		Příslušnost:
	Právní náležitost:		
Ovčevník:	Matka:	Věk zvíř. dne:	
	Značka registru:		
	Dátum registru:		
Ovč. číslo:	Značka registru:	Věk zvíř. dne:	
	Dátum registru:		
	Právní náležitost:		

ROK	DATUM UROVNĚNÍ	ROVNOSTANICE	HYGIENICKE PRÁCE	BRNA	ROVNOSTANICE	TECHNICKÁ Č. ROVNOSTANICE	ROK	DATUM OTULNĚ	ROK	PRÁVNOST	LEH ROVNOSTANICE

Obrázok 46: Jan Regal, *Karta krávy*, Zemědělské práce Slušovice 1970-1980

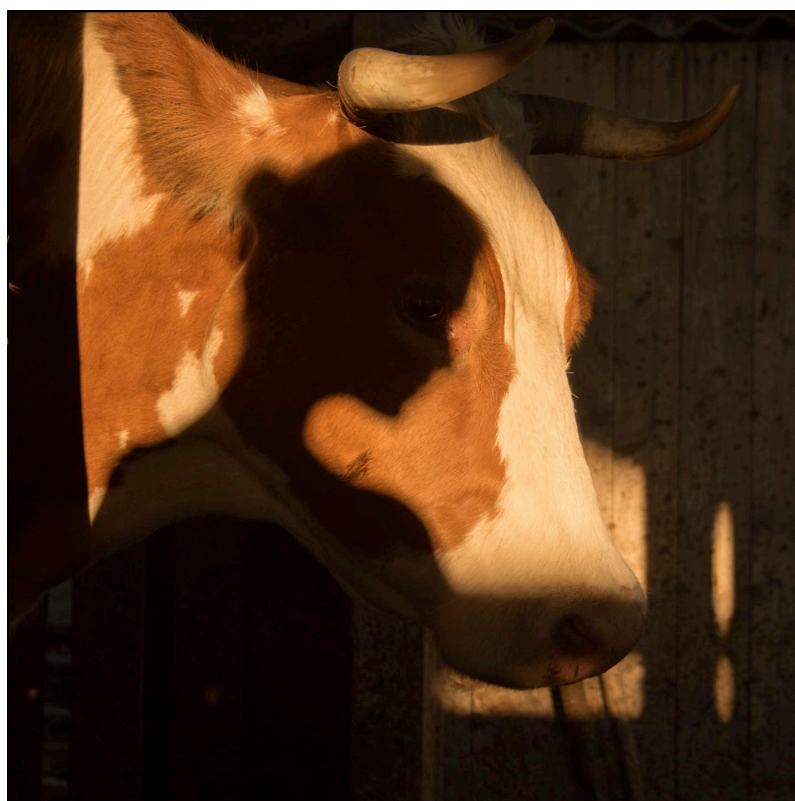
Anna Bányász (*1996) je maďarskou študentkou fotografie, ktorá sa, podobne ako predošlý autor, vracia k tradíciám a starým hodnotám. Jej hlboko osobné fotografie vo svojej sérii predstavujú malú komunitu ľudí a zvierat z dediny Gyergyóújfalu, ktorej je ona sama súčasťou. Jej séria „*Not Even the Future is What it Used to Be*” po slovensky „*Ani budúcnosť nie je to, čo bývala*” odomyká stereotypy všedného života na vidieku a úprimne zachycuje životný štýl poľnohospodárstva ako perspektívu budúcnosti. Časť fotografií zobrazuje tento životný štýl, ktorý vonkajším pozorovateľom nie je prístupný. Chov zvierat je úzko spätý s vývojom ľudstva. Napriek napredovaniu doby boli zvieratá s príchodom nových technológií nútené prijať vedľajšiu úlohu. Nadmerná konzumácia mäsa núti ľudí rozdeliť zvieratá do rôznych kategórií. Zatiaľ čo psy a mačky sú považované za najlepšieho priateľa človeka, tak prasatá, hydina a dobytok za hospodárske zvieratá bez duše. Vyhasnuté životy kvôli nášmu neuspokojivému hladu tak vedú k znečisteniu životného prostredia spôsobenému veľkochovom zvierat, ktorý je príčinou globálneho otepľovania a klimatickej krízy. Tým sa idylická predstava jej série stáva apokalyptickou. Tým, že Bányász prináša fotografie z jej vlastného domova, dodáva autenticitu tomuto súboru plnému vzácnych hodnôt, ktoré by mali byť prvým krokom k záchrane našej vysílenej zeme.²⁵

Na prvý pohľad sa fotografie môžu zdať jednoduché, no autorka pracuje s denným svetlom jemne, a tak vyzdvihuje nežné časti zvierat, ktoré ľudstvo nemusí vnímať. Na niekoľkých fotografiách sa objaví aj ona sama, a dáva tak divákovi najavo, že je časťou tejto komunity. Autorka vytvorila pre ich rodinnú farmu stránku, kde svoje fotografie spokojných zvierat pridáva, a tak prezentuje nielen svoju tvorbu, ale promuje aj produkty, ktoré vyrábajú. To, aký kludný, bezstarostný život na domácej farme Bányász zvečňuje, tak dokazuje, ako malé chovy hospodárskych zvierat súznie so svetom. Nasledujúci súbor nastoľuje dokonalý príklad premršteného dopytu mäsa v dnešnej dobe.

²⁵ NAGY, Izabella. From the present into the past, from the past to the future – Anna Bányász's photo series. Designisso [online]. 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://designisso.com/2022/01/17/from-the-present-into-the-past-from-the-past-to-the-future-anna-banyasz-photo-series/?fbclid=IwAR1pRxjazBYliYXV0u0OKpldde7DQ_j-AXyITUfh3dBTtZzh45keO8dRO20

Obrázok 47: Anna Bányász, *Elhagyta*, 2023

Obrázok 48: Anna Bányász, *Partner*, 2022

Obrázok 49: Anna Bányász, *Fonák*, 2021

Obrázok 50: Anna Bányász, *Bez názvu*, 2021

Talianský fotograf a kameraman **Tommaso Ausili** (*1970) mapuje situáciu z prostredia bitúnku v talianskej oblasti Umbria. Bez cenzúry prezentuje, ako začína príprava mäsových produktov do potravinových reťazcov. Fotografický súbor „*The Hidden Death*” v slovenčine „*Utajená smrť*” začal vytvárať v roku 2009. O rok neskôr s týmto cyklom vyhral 3. miesto na *World Press Photo*. Aj keď súbor vznikol pred viac ako štrnástimi rokmi, je nadčasový a do dnešného dňa odzrkadľuje procesy zaobchádzania s hospodárskymi zvieratami.²⁶

Ľudstvo je vrcholom potravinového reťazca. Aby sme dostali na stôl všetko, po čom túžime, obnáša to dlhý proces, ktorý sa začína koncom života živočíchov. Medzi žijúcim zvieratám a ktorýmkoľvek kusom mäsa, či už pekne zabaleným alebo umiestnením za sklenným pultom, sú bitúnky. Kvalifikovaní zamestnanci tak na záberoch sprevádzajú zver od posledných momentov jej života, až po chladné rezacie úkony. Z každého snímku sa šíri strach a niektoré fotografie vyvolávajú mráz na chrbte. Autor opisuje výkriky hrôzy a zvuky búchajúcich kopýt, ktoré volajú o pomoc, no skrývajú sa pred očami konzumentov za železnými dverami. Žiadne zviera nevyjde von živé.²⁷

Fotografický súbor „*The Hidden Death*” môže pozorovateľom pripomínať scény z krvavého hororu. Napriek tomu, že tento cyklus je odpudzujúci a oku nelichotivý, je dôležitý kvôli osвете, ktorú v sebe nesie. Núti človeka zamyslieť sa nad nehumánymi praktikami, ktoré niektoré zvieratá zažívajú. Posolstvo, ktoré nesú fotografie Anny Bányász, aby malé farmy a domáce chovy prispeli k zlepšeniu chodu našej planéty, tak príkladne kontrastujú s praktikami veľkochovov a bitúnkov.

²⁶ AUSILI, Tommaso. *The Hidden Death*. Tommasoausili [online]. 2021 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.tommasoausili.com/the-hidden-death>

²⁷ tamtiež

Obrázok 51a, Obrázok 51b, Obrázok 51c, Obrázok 51d:
Tommaso Ausili, *The Hidden Death*, 2009

2.2.5 Módná fotografia, reklama, kampane

Módná fotografia je žáner, s ktorým sa stretávame skoro každý deň. Na internete, billboardoch, ale aj vo výkladoch obchodov s oblečením. Jej úlohou je skrátka promovat' produkt, ktorý nás má očariť natoľko, aby sme si ho zakúpili. Zvieratá sa pri módných kampaniach využívajú posledné roky čoraz častejšie. Hlavnými hrdinami módných kampaní sa síce nestávajú, ale vždy tvoria zaujímavý vizuálny prvok. Mnoho kampaní zakomponúva do svojich propagačných fotografií zvieratá, z koží a kožušín z ktorých je model ušitý. Jedná sa napríklad o líšky a leopardov na výrobu kožuchovej a krokodílov na výrobu kožených topánok a kabeliek. Tieto kampane tak pôsobia viac kontroverzne ako reprezentatívne. Zaujímavým faktom je, že práve hovädzí dobytok sa na kampaniach ako zvieratá, z ktorého je produkt ušitý, neobjavuje.

Súčasný umelec **Michal Pudelka** (*1990) vytvoril spolu s československou značkou *Nehera*, kampaň k ich kolekčii AW17. Značka *Nehera* je známa tým, že svoje modely predstavuje ako odevy, ktoré skrášľujú prírodu. Celá kampaň sa odohráva na poli, a tak predstavuje poľnohospodársku eleganciu.²⁸ V tomto prípade môžeme predpokladať, že krava v tejto kampani má posilniť myšlienku poľnohospodárstva. Prvky odevov v prírodných farbách tak úzko súvisia so sfarbením zvieratá, ale aj zvolenej lokácie. Celá kampaň nám tak môže pripomínať tradičný vidiek a preniesť nás do doby minulej, kedy bola fyzická práca so zvieratami bežnejšia ako dnes.

²⁸ FEARON, Faye. Nehera's new campaign makes cow milking chic. Dazeddigital [online]. 2017 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.dazeddigital.com/fashion/article/36461/1/neheras-new-campaign-makes-cow-milking-chic>

NEHERA

NEHERA

Obrázok 52a, Obrázok 52b: Michal Pudelka, *NEHERA AW17*, 2017

Fotografie tohto typu môžeme nachádzať aj v módnych časopisoch ako je *Vogue* alebo *Harper's Bazaar* a ďalšie. Jedná sa o editoriály svetových značiek, ktoré v týchto časopisoch propagujú svoje kolekcie.

Fenomén koňa vo fashion kampaniach sa vyskytuje viac, ako by si človek myslel. Kone v mnohých ľuďoch vyvolávajú zdieň luxusu a elegancie. Práve túto myšlienku si zadávatelia fotografov uvedomujú a následne kombinujú s kolekciami.

Módna fotografka **Daniela Rettore** vytvorila pre *Harper's Bazaar Arabia* editoriál s názvom „*Wild and Free*” v slovenčine „*Divoký a slobodný*”, ktorý je nafotografovaný v priestoroch farmy a stajne. Editoriál ponúka pozorovateľovi model pripravený odkráčať módnú prehliadku.²⁹ Extravagantný make-up a oblečenie tak neodkazujú na tradície a zvyky, ako využíva v svojich konceptoch Pudelka, ale prinášajú do sveta módy nový pohľad. Kone tak vo fotografiách môžu slúžiť iba ako vizuálny fragment. Avšak názov editorálu nás odkazuje na divokosť a slobodu neskrotených koní, ktoré môžu odovzdať sebavedomie kupujúcemu. Ten sa potom vďaka fotografiám cíti divoko a nespútane ako tieto zvieratá.

Obrázok 53a, Obrázok 53b: Daniela Rettore, *Wild and Free*, 2021

²⁹ ELIZABETH, Joanna. Antonia El Ghali Poses in Elegant Styles for Harper's Bazaar Arabia. Fashiongonerogue [online]. 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.fashiongonerogue.com/editorial/antonia-el-ghali-harpers-bazaar-arabia-daniela-rettore/>

Vogue pred niekoľkými rokmi na svojich stránkach vytvoril rubriku *Horses in Vogue*, kde kompaktne prezentoval všetky fotografie, s motívom koňa, ktoré sa kedy v magazíne objavili. Snímky sú zoradené od najstarších až po súčasné, a tak pozorovateľovi poskytujú detailný náhľad na diverzitný vývoj vyobrazenia koňa v módnej fotografii. *Vogue* oproti *Harper's Bazaar* pracuje s obrazom koní omnoho jemnejšie a prezentuje ich obzvlášť v ženskom svetle. Ak by fotografie neboli zoradené, obyčajný človek, ktorý sa nevenuje fotografii nemá veľkú šancu datovať ich, kvôli prudkému návratu analógovej techniky a fenoménu filmovej farebnosti.

Obrázok 54: Luis Lemus, *Model with Two Horses*, *Vogue*, 1941

Obrázok 55: Steven Klein, *Horses, Beautiful Horses*, Vogue, 2005

Obrázok 56: David Sims, *War Horse's Jeremy Irvine and Arizona Muse*, Vogue, 2011

Známa svetová značka *Gucci* vytvorila v roku 2019 kolekciu inšpirovanú čínskym Rokom prasaťa. Kolekcia obsahovala rôzne motívy prasiat, z toho jeden navrhol samotný *Gucci* a druhý sú Tri prasiatka z rozprávky od Walta Disneyho z roku 1933.³⁰

Anglický módnny fotograf **Frank Lebon** (*1993) tak zachytil túto kampaň o čosi nezvyčajnejším spôsobom. Nejedná sa o typické fashion fotografie s použitím hospodárskych zvierat. Doteraz sme si ukázali snímky zväčša z prirodzeného prostredia zvierat, ako sú farmy, stajne, pasienky a polia. Autor personifikuje prasaťa do domácich miláčikov či vkladá ich do kočiaru ako dieťa. Prasiatka pri stole a váľajúce sa v posteli tak opúšťajú svoj bahenný domov a odrazu stvárajú bežné ľudské aktivity. Vtipným prvkom tejto kampane je tiež to, že fotografie pôsobia snapshotovo a dokumentárne zároveň. Autor chcel touto kampaňou pravdepodobne pozdvihnúť rozmanitosť odevov, a to že si tieto odevy môžete obliecť na formálne akcie, ale aj ako obyčajný outfit na prechádzku do parku s vaším prasaťom. Poniektoré zábery sú venované výhradne pocte tomuto zvieratku a nevyskytujú sa na ňom ľudia. Aj keď skrytý produkt *Gucci* sa tam nachádza stále.

Obrázok 57: Frank Lebon, *The Year of the Pig*, Gucci, 2019

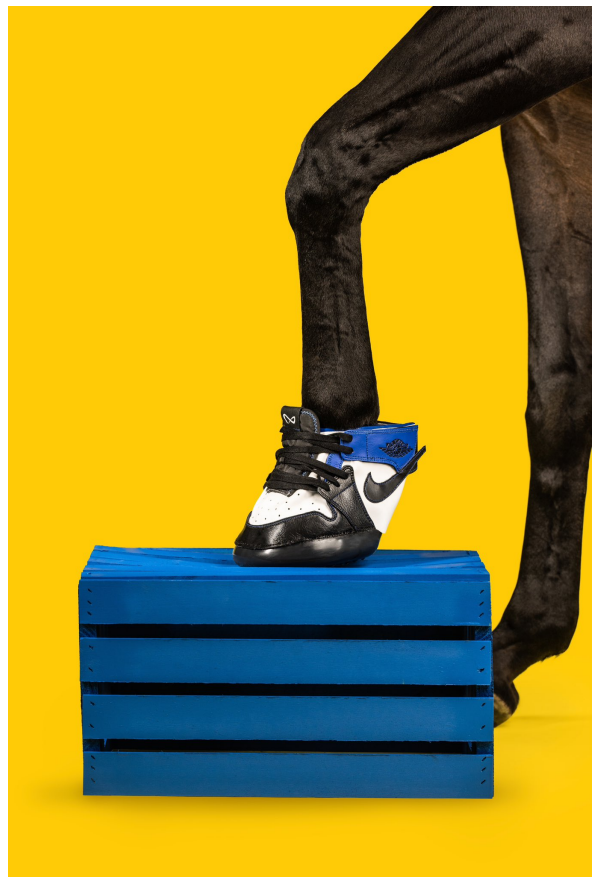
³⁰ SCENE, Design, ed. The Year of the Pig: GUCCI's Chinese New Year Capsule Collection. Designscene [online]. 2019 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.designscene.net/2019/01/gucci-chinese-year-pig.html>

Obrázok 58a, Obrázok 58b, Obrázok 58c, Obrázok 58d:
 Frank Lebon, *The Year of the Pig*, Gucci, 2019

Na začiatku kapitoly som poznamenala, že hospodárske zviera sa nestáva hlavným hrdinom módnjej kampane. Avšak teraz sa dostávam k presvedčeniu, že tomu tak nie je. Kampaň sa síce netýka módnego doplnku pre ľudí, a to je hlavným dôvodom použitia výlučne zvieracieho modelu.

Vtipnú marketingovú kampaň vytvorila spoločnosť *Horse Kicks*, ktorá primárne vyrába funkčnú obuv pre kone, ktorú používajú na pretekoch. Marcus Floyd pretvoril tenisky známych svetových značiek na miery konských kopýt. Táto bláznivá spolupráca odprezentovala najnovšie modely tenisiek od *New Balance*, *Nike* a *Adidas* a obletela celý svet. Tenisky môžete zakúpiť sebe, ale aj svojmu štvornohému partňákovi a spolu vyhrávať preteky.

Obrázok 59a, Obrázok 59b: Neznámy autor,
Horse Kicks, 2022

Pôsobivé reklamy so zvieratami jestvujú aj v automobilovom priemysle. Ako pôvodná imperiálna jednotka sa používala veličina koňa na zrovnanie s výkonom vtedy bežne využívaných zvierat. Neskôr jednotku kôň vytlačil watt, ktorý sa ako jednotka výkonu využíva až do súčasnosti. Výrobcovia áut tak začali do svojich log umiestňovať motív zvierat, aby kupcovi priblížili silu a výkon auta, napríklad *Porsche*, *Ferrari*, *Lamborghini*, *Dodge* a *Mustang* ale aj mnoho ďalších. Opodstatnene sa tak jedinci z ich emblému stávajú súčasťou ich kampaní.

Ikonická značka *Porsche* vytvorila reklamu na model 911 avšak bez vozidla. Na spomínanej reklamne sa nachádza voz so „šoférom“ ktorý poháňa kôň zozadu. To, že kôň ťahá voz odzadu, možno vyzerá na fotografii nelogicky, no má to odôvodnenie. Športové vozidlo má totiž motor vzadu a tak „Uprednostňovanie voza pred koňom“ tak je metaforou základného usporiadania športového vozidla Porsche 911. Reklama tak ukazuje výhody pohonu zadných kolies na športovom aute.³¹

Pri dôkladnom prezeraní môže fotografia pozorovateľovi pripomínať siluetu vozidla. Uháňajúci kôň reprezentuje rýchlosť športového modelu. To, že sa jedná o reklamu na auto bez auta, si firma mohla dovoliť, pretože ich symbolické logo pozná takmer každý. Je vtipná, výstižná a jednoduchá.

Rear horsepower
911

Obrázok 60: Neznámy autor, *911 Rear Horsepower*,
2014

³¹JOSH, Auto. SPutting The Carriage Before The Horse – Porsche Ad Shows The Benefit Of Rear-wheel Drive On 911 Sports Car. Auto josh [online]. 2021 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://autojosh.com/putting-the-carriage-before-the-horse-porsche-ad-shows-the-benefit-of-rear-wheel-drive-on-911-sports-car/>

Mnoho kampaní, kde vystupujú farmárske zvieratá, sa predovšetkým týka ochrany zvierat a snahy zmeniť zákon voči nim. Nehovoriac o kampaniach pre zastavenie testovania zvierat pre kozmetický priemysel. V tejto časti sa budem venovať kampaniam, ktoré sa snažia poukázať na tieto problémy a nájsť riešenia, ktoré ochraňujú zvieratá, ľudí a našu planétu.

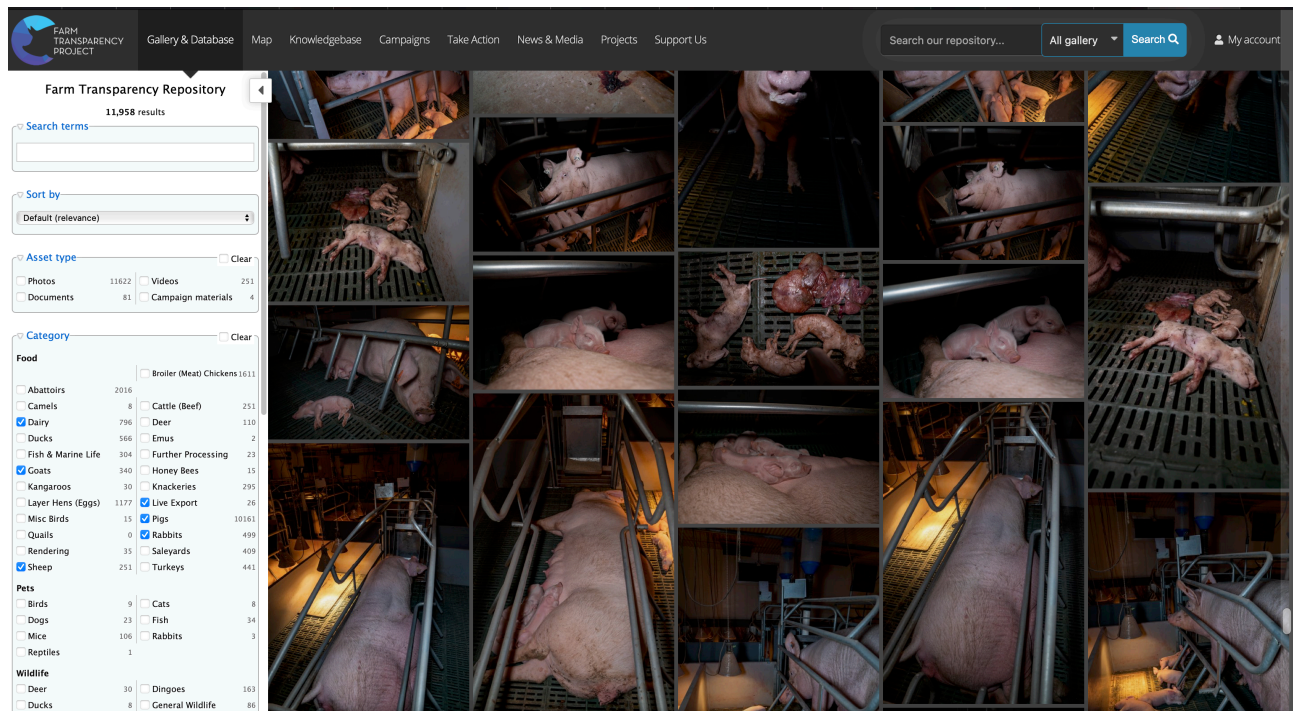
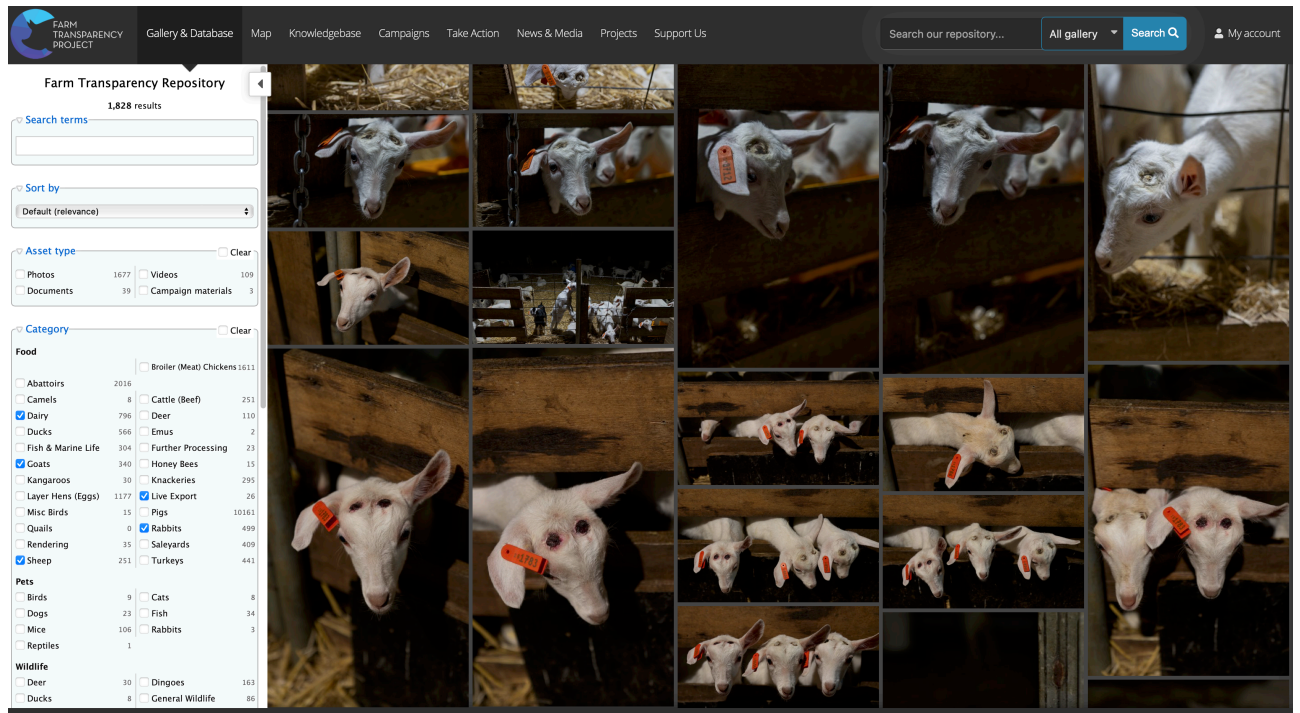
Farm Transparency Project (FTP) je neziskové občianske združenie na ochranu všetkých zvierat, ktorého cieľom je skončiť s týraním a utrpením zvierat vo veľkochovoch, bitúnkoch a iných priemyselných zariadeniach. Organizácia funguje od roku 2014 a snaží sa spotrebiteľov informovať o krutej realite, ktorej sú zvieratá vystavené v záujme zisku. FTP prostredníctvom fotografií a dokumentárnych filmov zo spomínaných „zvieracích domovov“ vytvárajú kampane za oslobodenie zvierat. Táto spoločnosť založila neustále sa rozrastajúcu knižnicu materiálov, ktorá nepochybne dokazuje, že týranie zvierat je bežné. Vychádzajú z presvedčenia, že sa tieto sektory spoliehajú na utajovanie a klamanie. Pričom používajú marketingové ťahy, kde konzumentom ukazujú obrázky šťastných zvierat žijúcich na zelených lúkach s komentárom „voľný výbeh“ so snahou zatajiť, čo si zákazník vlastne kupuje a podporuje. Názov združenia obsahuje slovo transparentný, keďže všetky získané materiály tejto spoločnosti sú dostupné komukoľvek, kto navštívi ich stránku.³²

Cieľom ich archívu je zhromažďovať dôkazové materiály, ktoré si môžu všetci slobodne prezerať a zdieľať. Táto databáza obsahuje viac ako dvadsať tisíc fotografií z rôznych zdrojov z celého sveta. Fotografie však odhaľujú aj tajomstvá veľkochovov, a to nedostatok miesta pre jednotlivca, živé transporty proti normám, zranenia a mutácie zvierat, ktoré by nemali byť posúvané na konzum, ale utratené alebo odovzdané do rúk profesionálnych ošetrovateľov. Pozorovateľ môže v týchto fotografiách nájsť amatérske ale aj technicky profesionálne obrazy. Nachádzajú sa tam predovšetkým snímky zvierat, ale aj skrytých bitúnkov po celom svete. Jedinec, ktorý chce niečo do databázy pridať, uvádza názov štátu, v ktorom boli fotografie vytvorené, a tak prispieva k myšlienke a jej podstate, že sa to deje po všetkých krajinách.

³² TRANSPARENCY INTERNATIONAL, Farm. About Farm Transparency Project. Farmtransparency [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.farmtransparency.org/about>

Obrázok 61a, 61b, 61c: Neznámy autor,
Dominionmovement, Instagram 2022

Obrázok 62a, Obrázok 62b: časť databázy *Farm Transparency Project*, 2023

Ďalšou charitatívnou organizáciou, ktorá sa pokúša chrániť práva všetkých zvierat je PETA. Združenie vykonáva svoju prácu prostredníctvom vzdelávacích kampaní a verejných demonštrácií. Kampane bez cenzúry upozorňujú na utrpenie zvierat v rôznych oblastiach. PETU podporuje aj množstvo známych osobností, ktoré sa objavujú v rámci kampaní a tak pomáhajú šíriť spomínanú problematiku. Tvorcovia kampaní sa však vážne ničoho neštítia a sú odhodlaní šokovať. Častým námetom sa nestávali ani tak zvieratá, ako napríklad polonahé modelky, ktoré boli postavené do úlohy zvieratá. Je zrejmé, že pozornosť človeka pritiahne skôr polonahá žena ako trpiace zviera. Pozorovateľ si však po čase uvedomí, na čo sa v skutočnosti díva, a tak aj nezámerne zaregistruje reklamu.

Zaujímavou schopnosťou tejto spoločnosti je to, že svoje kampane „skrýva“ za bežné reklamy. Divák je tak nútený myslieť si, že sa jedná o bežnú propagačnú reklamu na cestovnú tašku, a až po detailnejšom pohľade zistí pravé posolstvo.

Obrázok 63: PETA Australia, *Behind the Leather*, 2016

Obrázok 64: PETA, *Wool campaign*, 2015

Obrázok 65: PETA, *Human Leather*, 2013

Obrázok 66: PETA, *Pamela Anderson "Veggie" Advert*, 2010

ZÁVER

Touto bakalárskou prácou prinášam primárne pohľad na úlohu hospodárskych zvierat prostredníctvom fotografického média od počiatku vývoja fotografie. Poskytujem prierez rozdielnymi žánrami a porovnávam prístup autorov na základe zobrazenia zvierat. Predstavujem fotografické cykly, kde sa zvieratá vyskytujú náhodou alebo ako vizuálny prvok. Značnú časť však tvoria súbory, kde sa zvieratá stávajú hlavným hrdinom snímku.

Prvá kapitola poskytuje chronologický prehľad o tom, ako sa hospodárske zvieratá objavovali v rôznych formách výtvarného umenia a aký význam a symboliku zohrávali v týchto dielach. Zaoberám sa významom zvierat pred ich domestikáciou a rôznymi rituálmi, ktorých boli súčasťou. Od nástennej maľby, ktorá bola bežnou súčasťou vtedajšieho primitívneho ľudského života cez prvotné sošky, narodenie Ježiša a dôležitú symboliku baránka v kresťanskej tematike. Ďalej sa zrýchlene presúvam do 19. storočia k jednoduchému umeniu a nezabúdam spomenúť počiatky fotografie a zaujímavosti ohľadom kinematografie. V tejto kapitole sa mi určite nepodarilo obsiahnuť všetky zaujímavé diela obsahujúce hospodárske zvieratá, avšak snažila som sa vyzdvihnúť to najlepšie z každého žánru.

V nasledujúcej - hlavnej kapitole sa stručne venujem užitej fotografii, ktorá sa využíva predovšetkým v odborných knihách, encyklopédiách a prepájam to s amatérskou fotografiou v internetových skupinách. V tejto časti bakalárskej práce užitú fotografiu kritizujem kvôli jej nejednotnosti a hľadám riešenie tejto problematiky.

V dokumentárnej fotografii ukazujem predovšetkým snímky, ktoré zachytávajú chovateľov a ich zvieratá, ich vzťahy a spôsob, akým sa o ne starajú. Vyberám súbory, kde sa farmárske zvieratá objavujú v rozličných prostrediach a porovnávam tak spoločenské, politické ale aj ekonomické kontexty.

Kapitola portrét zvieratá skúma individualitu a vyzdvihuje osobnosť hospodárskych zvierat. V tejto časti prichádzam na to, že autori majú spoločný cieľ preniesť bežné ľudské vlastnosti, zobraziť ich na tvári zvieratá, a tým porovnať dôležitosť našich a ich životov.

Podľa môjho názoru najzaujímavejšou časťou sa stáva konceptuálna fotografia, kde autori vytvárajú fotografie s hlbokým významom a vyzdvihujú tak hodnotu, ktorú bežný človek nemusí vidieť. Upozorňujú na problematiku veľkochovov a poetickými, ale aj krutými pohľadmi reflektujú život vybraných tvorov.

Pri módnych reklamách poukazujem na využitie zvierat hlavne ako prítlačlivý aspekt fotografie pre podporu predaja. Avšak ukazujem aj kampane, ktoré sú inšpirované poľnohospodárstvom, a tak je výskyt zvierat v kampani odôvodnený. Na konci kapitoly sa zaoberám fotografickými kampaňami, ktorých cieľom je upozorniť na nehumánne zachádzanie so zvieratami a podporiť tak ich práva. Tieto kampane ukazujú zvieratá v zúfalej situácii, ako napríklad zranené zvieratá v zajatí. Kampane tak reflektujú rôzne aspekty, ako sú využívanie kože na oblečenie, vedecké testovanie na zvieratách alebo hromadné chovy zvierat.

Vďaka písaniu tejto práce som si viac uvedomila dôležitosť zvierat v našich životoch. Aj svojimi fotografiami chcem prispievať k tejto téme, upozorňovať na ich podstatu a tak isto podporiť zmenu práv pre ich život.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

Tlačené zdroje

Knihy proroka Izaiáša 1,3. *Biblia : Písmo Sväté Starej a Novej Zmluvy*. Liptovský Mikuláš: Slovenská biblická spoločnosť, 1999 . ISBN 80-7140-182-X.

KOUDELKA, Josef, ŠORFOVÁ Irena. *Návraty*. 1 vyd. Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze a KANT, 2018, s. 307. ISBN 978-80-7101-172-9.

LÁB, Filip. *Fotografie Pavla Diase*. In: DIAS, Pavel. *Dias*. Praha: Karolinum Press, 2015, s. 10-11. ISBN 978-80-246-301-5.

ŠTREIT, Jindřich. *Vesnice je svět*. 1. vyd. Praha: ARCADIA s.r.o, 1993, 198 s. ISBN 80-901423-5-4.

POSPĚCH, Tomáš. *Zemědělské práce / Slušovice*. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.

HRUBÝ, Dan. Čuba a slušovický zázrak, In *Reflex*, 2013, ročník 23. č. 44, ISSN 0862-6634.

Internetové zdroje

HENDRICKS, Carol. *Horses throughout Art History*. *Arthistoryblogger.blogspot* [online]. 2018 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <<http://arthistoryblogger.blogspot.com/2018/02/horses-throughout-art-history.html>>.

CHARVÁT, Jan. Bronzový býček? Unikátní sošku našli před 150 lety. *Denik* [online]. 2019 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <<https://www.denik.cz/regiony/bronzovy-bycek-unikatni-sosku-nasli-pred-150-lety-20191017.html>>.

CHORALIS WOOD ART, Osol a vól pri jasličkách – čo tam vlastne robia?. *Choralis Wood Art* [online]. 2021 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <<https://www.choralis.art/sk/magazin/clanok/osol-vol-pri-jaslickach-co-tam-vlastne-robia>>.

ROGADOR, Christine. Lamb Symbol — History and Meaning. *Symbolsarchive* [online]. 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <<https://symbolsarchive.com/lamb-symbol-history-meaning/>>.

EWBANK, ANNE. In 19th-Century Britain, The Hottest Status Symbol Was a Painting of Your Cow. *Atlasobscura* [online]. 2017 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <<https://www.atlasobscura.com/articles/britain-cows-pig-sheep-paintings-livestock>>.

SHAH, Haleema. How a 19th-Century Photographer Made the First ‘GIF’ of a Galloping Horse. *Smithsonianmag* [online]. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <<https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/how-19th-century-photographer-first-gif-galloping-horse-180970990/>>.

BELDEN-ADAMS, Dr. Kris. Eadweard Muybridge, The Horse in Motion. *Smart history* [online]. 2021. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <<https://smarthistory.org/eadweard-muybridge-the-horse-in-motion/>>.

PHOTOS, Magnum. Josef Koudelka: Exiles. *Magnumphotos* [online]. 2017 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <<https://www.magnumphotos.com/newsroom/society/josef-koudelka-exiles/>>.

NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM, Příběh zemědělství – Praha. *Nzm* [online]. 2019 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <<https://www.nzm.cz/aktuality/jindrich-streit-a-cykly-unikatni-fotografie-a-necekane-souvislosti>>.

PASSARELLO, Elena. Goats and Sheep. A Portrait Farm. Fivecontinentsditions [online]. 2020 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.fivecontinentsditions.com/en/p/goats-and-sheep-a-portrait-farm/>.

LAURINAVIČIUS, Rokas. This Photographer Photographs Farm Animal Like No One Else. Bored panda [online]. 2017. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.boredpanda.com/farm-animal-portraits-rob-macinnis/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic.

TEICHER, Jordan G. Touching, Beautiful Portraits of Rescued Farm Animals. Slate [online]. 2014. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://slate.com/culture/2014/04/sharon-lee-hart-photographs-farm-animals-at-sanctuaries-in-her-book-sanctuary-portraits-of-rescued-farm-animals.html>.

HART, Sharon Lee. Portraits of rescued farm animals. Sharonleehart [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://sharonleehart.com/section/125167-Portraits%20of%20Rescued%20Farm%20Animals.html>.

NAGY, Izabella. From the present into the past, from the past to the future – Anna Bányász's photo series. Designisso [online]. 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://designisso.com/2022/01/17/from-the-present-into-the-past-from-the-past-to-the-future-anna-banyasz-photo-series/?fbclid=IwAR1pRxjzBYIiYXV0u0OKpIdde7DQ_j-AXyITUfh3dBTtZzh45keO8dRO20.

AUSILI, Tommaso. The Hidden Death. Tommasoausili [online]. 2021 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.tommasoausili.com/the-hidden-death>.

ELIZABETH, Joanna. Antonia El Ghali Poses in Elegant Styles for Harper's Bazaar Arabia. Fashiongonerogue [online]. 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.fashiongonerogue.com/editorial/antonia-el-ghali-harpers-bazaar-arabia-daniela-rettore/>.

SCENE, Design, ed. The Year of the Pig: GUCCI's Chinese New Year Capsule Collection. Designscene [online]. 2019 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.designscene.net/2019/01/gucci-chinese-year-pig.html>.

Auto Josh, SPutting The Carriage Before The Horse – Porsche Ad Shows The Benefit Of Rear-wheel Drive On 911 Sports Car. Auto josh [online]. 2021 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <<https://autojosh.com/putting-the-carriage-before-the-horse-porsche-ad-shows-the-benefit-of-rear-wheel-drive-on-911-sports-car/>>.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, Farm. About Farm Transparency Project. Farmtransparency [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <<https://www.farmtransparency.org/about>>.

ZOZNAM OBRÁZKOV

- Obrázok 1: *Wall painting with Horses, Chauvet Cave, France 30,000 p.n.l*9**
<http://arthistoryblogger.blogspot.com/2018/02/horses-throughout-art-history.html>
- Obrázok 2: *Originál bronzového býčka, 6. storočie p. n. L*10**
<https://www.denik.cz/regiony/bronzovy-bycek-unikatni-sosku-nasli-pred-150-lety-20191017.html>
- Obrázok 3: Sandro Botticelli, *Mystic Nativity, 1500*12**
https://en.wikipedia.org/wiki/The_Mystical_Nativity
- Obrázok 4: Agnus Dei, *Lamb of God, 1635–1640*13**
https://en.wikipedia.org/wiki/Lamb_of_God
- Obrázok 5: Neznámy autor, *This Celebrated Ewe was Bred and Fed, 18. storočie*.....14**
<https://www.atlasobscura.com/articles/britain-cows-pig-sheep-paintings-livestock>
- Obrázok 6: William Ward, *Portrait of the Short Horned Bull Patriot, 18. storočie*....14**
<https://www.atlasobscura.com/articles/britain-cows-pig-sheep-paintings-livestock>
- Obrázok 7: James Ward, *Gloucestershire Old Spot, 18. storočie*.....15**
<https://www.atlasobscura.com/articles/britain-cows-pig-sheep-paintings-livestock>
- Obrázok 8: Eadweard Muybridge, *Animal Locomotion, 1887*.....16**
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eadweard_Muybridge,_Animal_Locomotion,_Plate_626,_1887,_NGA_136536.jpg
- Obrázok 9: Ota Koval, záber z filmu *Kaňka do pohádky, 1981*.....17**
<https://www.csfd.cz/film/5295-kanka-do-pohadky/prehled/>
- Obrázok 10: Neznámy autor, *Lusitánsky kůň, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované*19**
 SAMBRAUS, Hans Hinrich. 2006. Atlas plemen hospodářských zvířat: skot, ovce, kozy, koně, osli, prasata : 250 plemen. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0344-5.
- Obrázok 11: Neznámy autor, *Orlovský klusák, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované*.....19**
 SAMBRAUS, Hans Hinrich. 2006. Atlas plemen hospodářských zvířat: skot, ovce, kozy, koně, osli, prasata : 250 plemen. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0344-5.

- Obrázok 12: Neznámy autor, *Hereford*, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované.....20**
 SAMBRAUS, Hans Hinrich. 2006. Atlas plemen hospodářských zvířat: skot, ovce, kozy, koně, osli, prasata : 250 plemen. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0344-5.
- Obrázok 13: Neznámy autor, *Mangalica, prase kadeřavé*, Atlas plemen hospodářských zvířat, nedatované.....20**
 SAMBRAUS, Hans Hinrich. 2006. Atlas plemen hospodářských zvířat: skot, ovce, kozy, koně, osli, prasata : 250 plemen. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0344-5.
- Obrázok 14: Juraj Gabriš, ATLAS plemien hospodárskych zvierat, 1987.....20**
https://aukro.cz/atlas-plemien-hospodarskych-zviera-7035878946?gclid=CjwKCAjwo7iiBhAEEiwAsIxQEYHJqAJw2Q72gC6g-JO9RXMwyTrIEu4thN4MEUi1wABhuZ1F8B_Z5xoCufsQAvD_BwE
- Obrázok 15: Vincent Croce, *Golden Cow*, National Geographic, 2018.....21**
<https://www.nationalgeographic.com/photo-of-the-day/photo/netherlands-highland-cow>
- Obrázok 16: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023.....21**
<https://www.facebook.com/groups/3000864696857944>
- Obrázok 17: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023.....21**
<https://www.facebook.com/groups/3000864696857944>
- Obrázok 18: Facebook, skupina *Farm animals*, 2023.....22**
<https://www.facebook.com/groups/3000864696857944>
- Obrázok 19: Facebook, skupina *Farmáři v Čechách*, 2023.....22**
<https://www.facebook.com/groups/406723056413045>
- Obrázok 20: Josef Koudelka, *Francie, Exily*, 1973.....25**
<https://cesky.radio.cz/vsechny-exily-josefa-koudelky-se-predstavuji-v-parizi-8694445#&gid=asset&pid=1>
- Obrázok 21: Josef Koudelka, *Československo, Exily*, 1968.....25**
<https://radiozurnal.rozhlas.cz/invazi-propasoval-za-hranice-pak-neztracel-cas-ani-nezavislost-josef-koudelka-7182131#&gid=1&pid=4>
- Obrázok 22: Josef Koudelka, *Slovensko, Cikáni*, 1966.....26**
<https://time.com/3781384/josef-koudelkas-gypsies-revisited/>

- Obrázok 23: Josef Koudelka, *Rumunsko, Cikáni*, 1968.....26**
<https://www.najbrt.cz/detail/josef-koudelka-cikani>
- Obrázok 24: Pavel Dias, *Bez názvu, Koně Formule 1/1*, 1985.....27**
 DIAS, Pavel. Název: Koně formule 1/1. Praha: Pressfoto, 1985. ISBN 59-210-83.
- Obrázok 25: Pavel Dias, *Bez názvu, Koně Formule 1/1*, 1985.....28**
 DIAS, Pavel. Název: Koně formule 1/1. Praha: Pressfoto, 1985. ISBN 59-210-83.
- Obrázok 26: Pavel Dias, *Mongolsko*, 1968.....28**
https://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_12045
- Obrázok 27: Jindřich Štreit, *Cykly*, c. 1989.....30**
<https://www.nzm.cz/aktuality/jindrich-streit-a-cykly-unikatni-fotografie-a-necekane-souvislosti#gallery-14>
- Obrázok 28: Jindřich Štreit, *Cykly*, 2018.....30**
<https://www.nzm.cz/aktuality/jindrich-streit-a-cykly-unikatni-fotografie-a-necekane-souvislosti#gallery-15>
- Obrázok 29: Jindřich Štreit, *Vesnice je svět*, 1985.....31**
<https://vltava.rozhlas.cz/jindrich-streit-vesnice-je-svet-5076768#&gid=1&pid=14>
- Obrázok 30: Jindřich Štreit, *Arnoltice*, 1987.....32**
<https://magazin.aktualne.cz/foto/obrazem-jindrich-streit-a-jeho-jedinecne-snimky-z-vesnic-z-l/r~7b5ff556443e11eba6f6ac1f6b220ee8/r~63e269ee443f11ebaabd0cc47ab5f122/>
- Obrázok 31: Jindřich Štreit, *Těchanov*, 1965.....32**
<https://magazin.aktualne.cz/foto/obrazem-jindrich-streit-a-jeho-jedinecne-snimky-z-vesnic-z-l/r~7b5ff556443e11eba6f6ac1f6b220ee8/r~89d1d982443f11eb8b230cc47ab5f122/>
- Obrázek 32: Jaromír Čejka, *Jižní Město*, 80r., 20.st.33**
<https://twitter.com/cesko365/status/1647558059282104320/photo/1>
- Obrázok 33: Kevin Horan, *Mosaic*, 2020.....35**
<https://kevinhoran.com/ibosc1fcj0zaoisqsrmed5rqw7qsvw>
- Obrázok 34: Kevin Horan, *Dumbledore No.1*, 2020.....35**
<https://kevinhoran.com/bhp28tw5ppq7g1ra7rp350yb5gom6b>

- Obrázok 35: Kevin Horan, *Opie*, 2020.....35**
<https://kevinhoran.com/6sm26hnes422e7osgtl35a573lnrun>
- Obrázok 36: Kevin Horan, *Lizzie*, 2020.....35**
<https://kevinhoran.com/x752a5w7hd0s4lv9clvpgzmyulyb6b>
- Obrázok 37: Rob MacInnis, *Farm Family 1, 2007–2022*.....37**
<http://www.robmacinnis.com/the-farm-family-project/k28ur79n354pbon702zuj3ynffak2>
- Obrázok 38: Rob MacInnis, *Tidnish Mountain, 2022*.....37**
<http://www.robmacinnis.com/mountain>
- Obrázok 39: Rob MacInnis, *Brad, 2007–2022*.....38**
<http://www.robmacinnis.com/the-farm-family-project/axugpnas4jcmyk2mrlzdbdo74p8xmu>
- Obrázok 40: Rob MacInnis, *Rachel, 2007–2022*.....38**
<http://www.robmacinnis.com/the-farm-family-project/je0n3orymhsode8cz050lv8btk0eqz>
- Obrázok 41: Sharon Lee Hart, *Mata Hari, Resident of SASHA Farm, 2009*.....40**
<https://sharonleehart.com/section/125167-Portraits of Rescued Farm Animals.html>
- Obrázok 42: Sharon Lee Hart, *Newman, Resident of Star Gazing Farms, 2009*.....41**
<https://sharonleehart.com/section/125167-Portraits of Rescued Farm Animals.html>
- Obrázok 43: Tomáš Pospěch, *Bez názvu, Zemědělské práce Slušovice, 2018*.....43**
 POSPĚCH, Tomáš. Zemědělské práce / Slušovice. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.
- Obrázok 44: Tomáš Pospěch, *Bez názvu, Zemědělské práce Slušovice, 2018*.....43**
 POSPĚCH, Tomáš. Zemědělské práce / Slušovice. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.
- Obrázok 45: Tomáš Pospěch, *Bez názvu, Zemědělské práce Slušovice, 2018*.....44**
 POSPĚCH, Tomáš. Zemědělské práce / Slušovice. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.
- Obrázok 46: Jan Regal, *Karta krávy, Zemědělské práce Slušovice 1970-1980*44**
 POSPĚCH, Tomáš. Zemědělské práce / Slušovice. Praha: PostiF, 2018. ISBN 978-80-87407-20-2.
- Obrázok 47: Anna Bányász, *Elhagyta, 2023*.....46**
<https://www.instagram.com/p/CrfXRGMlurr/>
- Obrázok 48: Anna Bányász, *Partner, 2022*.....46**
<https://www.instagram.com/p/CIQ3mJ1I8uj/>

- Obrázok 49: Anna Bányász, *Fonák*, 2021.....47**
https://www.instagram.com/p/CKUEud1Bio_/
- Obrázok 50: Anna Bányász, *Bez názvu*, 2021.....47**
<https://www.instagram.com/p/CKRicn1BZfr/>
- Obrázok 51a, Obrázok 51b, Obrázok 51c, Obrázok 51d: Tommaso Ausili, *The Hidden Death*, 2009.....49**
<https://www.tommasoausili.com/the-hidden-death>
- Obrázok 52a, Obrázok 52b: Michal Pudelka, *NEHERA AW17*, 2017.....51**
<https://www.dazeddigital.com/fashion/article/36461/1/neheras-new-campaign-makes-cow-milking-chic>
- Obrázok 53a, Obrázok 53b: Daniela Rettore, *Wild and Free*, 2021.....52**
<https://www.fashiongonerogue.com/editorial/antonia-el-ghali-harpers-bazaar-arabia-daniela-rettore/>
- Obrázok 54: Luis Lemus, *Model with Two Horses*, *Vogue*, 1941.....53**
<https://www.vogue.com/slideshow/horses-in-vogue-photos>
- Obrázok 55: Steven Klein, *Horses, Beautiful Horses*, *Vogue*, 2005.....54**
<https://www.vogue.com/slideshow/horses-in-vogue-photos>
- Obrázok 56: David Sims, *War Horse's Jeremy Irvine and Arizona Muse*, *Vogue*, 2011.....54**
<https://www.vogue.com/slideshow/horses-in-vogue-photos>
- Obrázok 57: Frank Lebon, *The Year of the Pig*, *Gucci*, 2019.....55**
<https://www.gucci.com/us/en/st/stories/inspirations-and-codes/article/cruise-2019-chinese-new-year-shoppable>
- Obrázok 58a, Obrázok 58b, Obrázok 58c, Obrázok 58d: Frank Lebon, *The Year of the Pig*, *Gucci*, 2019.....56**
<https://www.gucci.com/us/en/st/stories/inspirations-and-codes/article/cruise-2019-chinese-new-year-shoppable>
- Obrázok 59a, Obrázok 59b: Neznámý autor, *Horse Kicks*, 2022.....57**
<https://edition.cnn.com/style/article/horse-kicks-sneakers-business-trnd/index.html>
- Obrázok 60: Neznámý autor, *911 Rear Horsepower*, 2014.....58**
<https://clios.com/awards/winner/print-technique/911-rear-horsepower-3961>

Obrázok 61a, 61b, 61c: Neznámy autor, *Dominionmovement*, Instagram 2022.....60

<https://www.instagram.com/dominionmovement/>

Obrázok 62a, Obrázok 62b: časť databázy *Farm Transparency Project*, 2023.....61

<https://www.farmtransparency.org/>

Obrázok 63: PETA Australia, *Behind the Leather*, 2016.....62

<https://www.designboom.com/design/peta-behind-leather-ogilvy-mather-bangkok-05-16-2016/>

Obrázok 64: PETA, *Wool campaign*, 2015.....63

<https://www.theguardian.com/environment/2015/apr/13/peta-anti-shearing-activist-is-a-spiv-in-a-vegan-wonderland-barnaby-joyce-says>

Obrázok 65: PETA, *Human Leather*, 2013.....63

<https://eu.usatoday.com/story/life/health-wellness/2021/12/03/peta-human-leather-campaign-does-help-animal-rights-movement/8820012002/>

Obrázok 66: PETA, *Pamela Anderson “Veggie” Advert*, 2010.....63

<https://www.peta.org/features/pamela-anderson-shows-animals-same-parts/>